

LOVEC

glasilo Lovski zveze Slovenije

Februar 11
1973

Tečaj za lovske čuvaje

Tečaj bo od 8. do 28. februarja 1973 v počitniškem domu RSNZ na Ugarju pri Ribnici na Dolenjskem. Stroške za tečaj nosi Lovska zveza Slovenije. Organizacije, ki pošiljajo kandidate, plačajo samo stroške za popolno oskrbo, ca. 40 din dnevno. Prijavni rok je podaljšan do vključno 6. t. m. Lovske družine in zavodi za goj. divjadi naj pošljejo pismene ali telef. prijave neposredno Lovski zvezi Slovenije.

Prihod na Ugar 7. 2. zvečer oz. 8. 2. do 8. ure zjutraj. Iz Ljubljane so ugodne avtobusne zveze do Ribnice, od tod je do Ugarja ca. 2 km. Tečajniki naj prinesejo s seboj pribor za osebno higieno, perilo, terensko obutev, pisalni pribor in Slov. lovski priručnik (izdan l. 1971).

Po tečaju preizkus znanja. Kandidati, ki ga bodo uspešno opravili, prejmejo spričevalo o kvalifikaciji za lovskega čuvaja.

Lovska zveza Slovenije

MALI OGLASI

Mreže za ograje izdelujem iz nerjavečega materiala. Zaščitno barvanje ni potrebno. Višina mreže in velikost okenc po želji kupca. Obstojne tudi v obmorskih in industrijskih razmerah. — Ing. Lojze Kocmur, Podgorje 29, 63230 Šentjur pri Celju.

Prodajam poldrugo leto staro resasto jazbečarko, ki je dober krvosledec in odličnih staršev — ali zamenjam za brak-jazbečarja. Franc Maver, Rožna ul. 11, 64264 Boh. Bistrica.

Prodajam češko bokarico, kal. 12–7 × 57 R, z originalno montažo in daljnogledom Zeiss ter menjalni cevi kal. 12, po ugodni ceni. Ali samo menjalni cevi kal. 12–7 × 57 R z montažo in daljnogledom. Ing. Alojz Černe, Župančičeva 9, 61000 Ljubljana.

Prodajam zaradi odselitve — kdl. istrskega goniča, starega 20 mesecev. Zvonko Zupan, 63257 Podsreda (št. 21).

Zgubil se mi je koker španjel črno-bele barve, star 8 mesecev. Kdor kaj ve o njem, naj proti nagradi javi na moj naslov: Aleksander Jelen, Pod Sedovnikom 7, 66210 Sežana, tel. 73372.

Prodajam — zaradi odhoda v vojsko — dve leti staro terierko odličnih staršev in dobro za lov na planem in jamarjenje. Ermin Murovec, Gor. Lokovec 170, 65253 Čepovan.

Kupim mlado lansko osirotelo srnico za živalski vrt. Franc Živko, Dobrovec 8, 62312 Orehova vas.

Kupim mladega terierja. Franc Rebernik, 7032 Sindelfingen, Spitzholzstrasse 141, Deutschland.

Izdelujem

lovske in vse druge
športne kroje,
originalne hubertuse,
lovske in navadne pelerine

Se priporoča

FRANJO KRALJIČ

specializirana krojaška delavnica

Ljubljana, Borštnikov trg 1

Tel. (061) 21-883

Na osnovi sklepa 7. redne seje UO in NO ter 5. člena pravilnika o organizaciji in delu tajništva ZLD Gorica

RAZPISUJEMO

prosto delovno mesto tajnika Zveze lovskih družin
Gorica

Za zasedbo razpisanega mesta mora kandidat poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:

1. Dovršena višja lovsko-strokovna šola in 5 let strokovnega dela v lovski organizaciji ali srednja šola z najmanj 10 let uspešnega dela v lovski organizaciji.
2. Uspešno opravljen lovski izpit.
3. Smisel za delo z ljudmi.

Pismeno prošnjo je vložiti na Zvezo lovskih družin Gorica, Prešernova 17, 65000 Nova Gorica.

Razpis velja 15 dni po objavi v reviji LOVEC.

Upravni odbor ZLD Gorica, Prešernova 17, 65000 Nova Gorica

INDUSTRIJSKO MONTAŽNO PODJETJE

Ljubljana, Titova 37

Projektira, montira in proizvaja:

- centralno ogrevanje, sanitarne naprave, plinske instalacije, prezračevalne in klima naprave
- električne naprave jakega in šibkega toka, komandne in signalne naprave za industrijo in komandne zgradbe
- regulacije
- opravlja kalorične in električne meritve
- odliva v lastni livarni visoko kvalitetne odlitke sive litine, ki jih po želji tudi obdela

SE PRIPOROČA

Foto ing. Janez Črnač:
Težki koraki (Jelena
damjeka). — Avtor je
na natečaju, ki ga je
razpisala Lovska zve-
za Slovenije ob Sloven-
ski lovski razstavi Mari-
bor 1972, dobil za sliko
1. nagrado in zlato
medaljo.

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije

LV. letnik

št. 11

februar—svečan 1973

Vsebina

Francè Cvenkel

Prof. dr. Stane Valentinčič

Ludvik Marič

Ivan Drobne

Jože Praprotnik

Dr. Leon Kocjan

Ing. Rok Gašperšič

Alfonz Mazlu

Miloš Juvan

Tone Svetina

Po lovskem svetu:

Lovski oprtnik:

Fotoamater:

Mladi pišejo

Lovska organizacija:

Jubilanti

V spomin

Lovska kinologija

Lovsko izrazoslovje:

Šaljive

Zadnja seja upravnega odbora LZS v njegovi man-

datni dobi 322

Fotografije iz lovstva in varstva narave na Slovenski

lovski razstavi v Mariboru 323

21. medpokrajinska lovška konferenca 326

Kam gredo divji zajci? 327

Strihnin proti puški 329

Samota, pesem 330

Kokošja tuberkuloza nevarna tudi fazanom 331

Medvedi na Gorenjskem od leta 1915 do 1972 333

Aforizmi 334

Kaj ga je gnalo na to pot? 336

Lovčeva hči — XI. 338

Bela jelenjad — M. Š. 341

Plemenit lovec? — L. Marič 342

»Slonček« v lovišču LD Most na Soči — S. V. 343

Pižmovka — M. Koritnik 344

Med gamsi pri Bivaku-4 — F. Hladnik 345

345

Streliški troboji reprezentanc Trsta, avstrijske Koroške

in Slovenije — J. Saksida 346

Veterinar Stanko Arko — Dr. M. D. 348

349

350

Fazan — C. F. 350

352

Srnjad pozimi, slika s Slovenske lovske razstave Maribor 1972

Foto ing. A. Frković

Zadnja seja upravnega odbora LZS v njegovi mandatni dobi

V soboto, 9. 12. 1972, je imel 21-članski upravni odbor LZS v poslopiju Kluba poslancev v Ljubljani 6. sejo, zadnjo v svoji mandatni dobi, oziroma v času od zadnjega občnega zbora LZS, ki je bil 6. 3. 1971 v Radencih. Na tej seji je bilo namreč sklenjeno, da bo prihodnji občni zbor LZS 20. januarja 1973 v Kopru. Nekoliko prej zato, da bi bili z njegovimi sklepi in stališči še pred svojimi občnimi zbori ali konferencami seznanjene področne LZ in LD.

V osmih točkah dnevnega reda je obravnaval zlasti naslednje:

Pomoč lovstvu severovzhodne Slovenije

Po sklepu upravnega odbora od 7. 10. 1972 je bil izvršni odbor LZS zadolžen, da pripravi konkreten predlog za solidarnostno pomoč pomurskemu lovstvu, prizadetemu s poplavami. Dne 14. 11. je bil v Murski Soboti sestanek predstavnikov lovskih zvez prizadetih območij (Gornja Radgona, Ljutomer, Maribor, Prekmurje, Ptuj), na katerem so bili dogovorno sprejeti določeni sklepi in stališča. Na osnovi teh je izvršni odbor pripravil določen predlog.

V dveurni razpravi so člani upravnega odbora, v glavnem predsedniki 18 lovskih zvez Slovenije, kritično analizirali vprašanje pomoči prizadetim lovskim družinam oz. loviščem. Nedvomno je, da je škoda na divjadi izredno velika, toda bolj kakor srnjad in zajci so prizadeti fazani in jerebice. Na dan pa je prišlo tudi več nepravilnosti, ki so se dogajale ponekod na poplavljenem območju v minuli lovni sezoni. Da je bil lov delno na fazana ponekod dovoljen, je razumljivo, saj ni problem spustiti v lovišče fazane iz fazanerij. Toda kljub dogovoru o popolni zaščiti zajca so nekatere LD izvajale lov nanj. Zgodilo se je celo, da je lovska družina zaprosila za dodaten odstrel zajcev in občinska skupščina je njeni vlogi ugodila. Zato so na

seji ostro obsodili pojave »osebne in kolektivne privatizacije«, ko nekateri mislijo, da jim nihče nič ne more, češ da v mejah lovišča lahko počno, kar hočejo. Pozabljajo, da je divjad družbena last in da smo lovci samo njeni oskrbniki oz. upravitelji lovišč. Tudi inozemski lovski turizem nikakor ni opravičilo za takšno ravnanje. Dalje izkušnje potrjujejo, da je mnogo koristneje in neprimerno ceneje zajce zaščititi, kakor jih drugod kupovati in spuščati v lovišče; npr. živ češki zajec stane 10-krat več, kakor pa dobimo za doma ustreljenega zajca. Zaradi takih in podobnih nepravilnosti se upravni odbor ni odločil za predlagano dveletno solidarnostno akcijo, ampak za enoletno. Pač pa je občnemu zboru LZS v Kopru sklenil priporočiti osnove stalnega solidarnostnega sklada, katerega sredstva naj bi bila po posebnem pravilniku na voljo vsem lov. organizacijam Slovenije (predvsem v obliki posojil), ob nadlogah, ki utegnejo prizadeti tudi divjad v njihovih loviščih.

Enkratna solidarnostna pomoč lovstvu severovzh. Slovenije se zbere takole:

1. Vsak lovec – član LD v Sloveniji prispeva individualno 10,00 din (tudi člani lov. družin s poplavljenih območij).

2. Lovske družine Slovenije prispevajo 1 % od dohodkov gospodarjenja v lov. letu 1971/72, po podatkih v blagajniških poročilih.

Prizadete lovske družine so tega prispevka oproščene. Zato v seznamu niso zajete LZ Gor. Radgona, Ljutomer in Prekmurje, kjer so prizadeta vsa lovišča. Lovski zvezi Maribor je prispevek zaradi prizadetih 10 LD znižan za 5.290,00 din, Zvezi lov. družin (ZLD) Ptuj pa za 11.610,00 din.

Posebna lovišča so že prispevala 6.100,00 din (ZGD Triglav 5.000,00 din, GL Rog 1.100,00 din).

Iz obeh virov bomo na ta način zbrali okoli 320.000,00 din. Pomoč

FOTOGRAFIJE IZ LOVSTVA IN VARSTVA NARAVE NA SLOVENSKE LOVSKE RAZSTAVI V MARIBORU

Lov s fotografskim aparatom ali s filmsko kamero dobiva vse več privrženec. Posnetki divjadi imajo namreč posebno vrednost, saj na primer posredujejo sliko tudi tistim, ki divjadi v naravi nimajo priložnosti opazovati.

Lovska zveza Slovenije je ob Slovenski lovski razstavi Maribor 1972 razpisala natečaj za najboljšo črno-belo in barvno fotografijo in sklenila vse odlične in prav dobre slike razstaviti, najboljše pa tudi nagraditi.

Natečaja se je udeležilo 18 avtorjev z 215 črno-belimi fotografijami, 5 avtorjev pa s 13 barvnimi slikami.

Natečajno razsodišče je odlikovalo naslednje avtorje oziroma slike:

črno-bele:

1. nagrada, 1000 din in zlata medalja:
Janez Černač, Naporni koraki
2. nagrada, 500 din in srebrna medalja:
Oskar Dolenc, Kralj višav
3. nagrada, 300 din in bronasta medalja:
Tomaž Kočar, V begu je rešitev
4. nagrada, 200 din in bronasta medalja:
Ciril Pogačar, Dah divjadi je ustavil žimovko

barvne:

1. nagrada, 1000 din in zlata medalja:
niso je podelili
2. nagrada, 500 din in srebrna medalja:
niso je podelili
3. nagrada, 300 din in bronasta medalja:
Lado Švigelj, Damjeki – nova divjad v lovišču
4. nagrada, 200 din in bronasta medalja:
Rado Čenčič, Kozoroga v Trenti

Na Slovenski lovski razstavi v Mariboru so sodelovali z naslednjim številom

črno-belih fotografij:

Vojko Bizjak, 8; **Ivo Božič**, 2; **Rado Čenčič**, 6; **Janez Černač**, 12; **Oskar Dolenc**, 3; **Alojz Frković**, 4; **Branko Galjot**, 1; **Mirko Kambič**, 1; **Tomaž Kočar**, 1; **Ivan Kranjc**, 1; **Blaž Krže**, 1; **Ivo Napotnik**, 8; **Martin Petan**, 1; **Vladimir Pleničar**, 7; **Ciril Pogačar**, 7; **Ladislav Ponikvar**, 1; **Sonja Zalar**, 1;

z barvnimi fotografijami pa:

Rado Čenčič, 1; **Janez Černač**, 2; **Lado Švigelj**, 4.

V natečajnem razsodišču so bili:

Bojan Škrk, **Francè Cvenkel**, **Ivan Mikec**, **Vid Nučič**, **Vlastja Simončič**.

Enkratna pomoč lovstvu severovzhodne Slovenije

Lovske družine po zvezah	1 % od dohodkov gospodarjenja v lov. letu 1971/72
Bela krajina	1.570,00
Celje	20.395,00
Gorenjska	9.567,00
Gorica	20.340,00
Idrija	2.490,00
Kočevje	7.140,00
Koper	18.515,00
Ljubljana	16.951,00
Maribor	32.288,00
Notranjska	4.212,00
Novo mesto	5.023,00
Posavje	8.280,00
Postojna	9.910,00
Ptuj	14.205,00
Zasavje	1.986,00
S k u p a j	172.782,00

bo razdelila posebna komisija na osnovi točnih ugotovitev, kako so prizadete LD gospodarile s preostalo divjadjo po poplavi in v pretekli lovni sezoni. Če bodo nabavljeni in spuščeni tudi zajci v ta lovišča, bodo LD morale brezpogojno sprejeti sklep o vsaj dveletni popolni zaščiti te divjadi. Da bi obveza res držala, naj bi tudi Sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo SRS izdal odločbo o popolni zaščiti zajcev na poplavljenem območju.

Slovenski lovski muzej v Bistri napreduje

V začetku leta 1970 se je pričel realizirati dogovor o financiranju in sodelovanju pri rekonstrukciji lovskega oddelka Tehniškega muzeja Slovenije. Za strokovno vodstvo in koordinacijo med Lovsko zvezo Slovenije in Tehniškim muzejem sta bili izvoljeni strokovna in programska komisija lovskega oddelka. V letu 1970 so bile iz prostorov, namenjenih za lovski oddelk v Bistri,

izseljene vse stranke, katerim je bilo treba zagotoviti ustrezna stanovanja v zamenjavo. V vseh 16 izpraznjenih prostorih, s skupno talno površino 521 m², so takoj začeli z adaptacijskimi deli, ki so bila opravljena do konca leta 1971. Prebiti in obdelani so bili vsi novi prehodi, urejene vse stene, vstavljena nova okna, instalirana elektrika in napeljava za akustično vodstvo po muzeju. Vzporedno so potekale tudi priprave za strokovno vsebinsko ureditev muzeja, tako z zbiranjem eksponatov kakor s pripravo elaboratov. Omeniti je treba večjo zbirko lovskega orožja, ki ga je Tehniški muzej dobil v zamenjavo od Narodnega muzeja. V letu 1971 je bilo nabavljenih tudi več dermoplastik; predsednik Tito je v ta namen prispeval tri muflone in štiri damjke.

Novembra 1972 je bilo stanje naslednje: Vsi razstavni prostori so dokončno adaptirani in pripravljeni za namestitev eksponatov po programu. Izdelani so naslednji strokovni elaborati za muzejsko zbirko: zgodovina lova, lovsko gospodarstvo, zgodovinski razvoj lovskega orožja, sove, vodna in obvodna perjad, gams, kozorog, svizec, jelen, muflon, damjek, lisica, divja mačka in kune. Nedokončanih je še nekaj elaboratov.

Po odločitvi strokovne komisije je v delu eden izmed prostorov, kjer bosta prikazana muflon in damjek. Dioramo izdeluje delavnica tehniškega muzeja, druga razstavna konstrukcija pa bo izdelana zunaj muzeja. Razstavno gradivo za ta prostor je zbrano in je namestitev tik pred koncem.

Muzej bi želel z enkratnim naročilom dobiti razstavno konstrukcijo za vseh 16 sob. Kolikor bi bila na voljo sredstva za opremo v delavnicah zunaj muzeja, bi lahko do konca leta 1973 uredili ves muzej. Če pa bo zaradi varčevanja opremo treba izdelati v lastnih delavnicah muzeja, pa bo to možno v letu 1974.

Prva faza del se tako bliža uspešnemu koncu, druga faza – ureditev okolice muzeja z nekaterimi vrstami divjadi v oborah – pa je še v načrtu.

Lovske družine so preko področnih LZ na splošno zadovoljivo izpolnile svoje finančne obveznosti do muzeja, kolikor pa še ne, naj to storijo čimprej. Vsem lovcem Slovenije gre torej zahvala, da so bila omenjena dela opravljena.

Lovska zveza Slovenije bo izvolila v svet Tehniškega muzeja Slovenije svojega člana, ki bo v svetu zastopal interese lovstva. Skleniti pa mora tudi ustrezno dodatno pogodbo s Tehniškim muzejem.

Lovci LZ Prekmurje, ZLD Gorica, LZ Celje – 100 % naročeni na Zlatorogovo knjižnico

Predsedniki komisij so poročali o delovanju gospodarske, pravne, založniške in vzgojno-propagandne komisije, komisije za strelstvo in komisije za odlikovanje ter uredniškega odbora Lovca. Postavljenih je bilo tudi nekaj zadev, vprašanih in predlogov, o katerih bo razpravljala občni zbor LZS v Kopru. Zato bomo o njih poročali v prihodnjih številkah.

Takoj pa naj omenimo poročilo predsednika založniške komisije. Načrt Zlatorogove knjižnice je lep, za tisk so predvidena zanimiva in poučna dela. Število naročnikov Zlatorogove knjižnice pa je še vedno nezadostno, še vedno manj od polovice članov lovskih družin. Od skupno 18 področnih zvez jih je 13, ki imajo izpod 50 % naročnikov. Dokler pa ne bo v slovenskem merilu vsaj polovila lovcev naročenih na Zlatorogove knjige, toliko časa knjižnica ne more delovati po načrtanem programu. Nezadostnemu odzivu med lovskim članstvom je v veliki meri gotovo kriva nezadostna propaganda po lovskih družinah, kjer kljub večkratnemu priporočilu še danes nimajo refe-

renta za lovsko literaturo. Vse priznanje pa je upravni odbor izrekel lovskim družinam Lovske zveze Prekmurje, Zveze lov. družin Gorica in Lovske zveze Celje, kjer so vsi lovci brez izjeme člani te knjižnice.

Spremenjen cenik za lov inozemskih lovcev v lov. letu 1973/74

V zadnjem letu se je stanje na tržišču občutno spremenilo in je povpraševanje po odstrelu določenih vrst divjadi večje kakor ponudba. V odstrelnih pristojbinah za določene vrste divjadi smo v Sloveniji tudi med cenejšimi v SFRJ. Zaradi navedenega, pa tudi zato, da bi bili novi ceniki pravočasno natisnjeni in razposlani interesantom, je upravni odbor soglasno spremenil nekatere cene.

Odstrel divjega petelina se zviša od 200 na 300 \$, zgrešeni strel ali zastrelitev od 150 na 200 \$ in dnevna lovna pristojbina od 10 na 15 \$; odstrel ruševca od 100 na 150 \$, zgrešeni strel ali zastrelitev od 80 na 100 \$, dnevna lovna pristojbina od 10 na 15 \$;

odstrel zajca od 10 na 12 \$;
odstrel fazana od 5 na 6 \$;
odstrel jerebice od 4 na 5 \$;
odstrel kljunača od 4 na 5 \$;
odstrel divje race od 3 na 4 \$.

V navedenih zneskih je že tudi vračunana odkupna cena za uplenjeno malo divjad.

Cena za odkup divjačine (mesa) se zviša pri srnjadi od 2 na 2,5 \$, pri divjem prašiču pa od 1,5 na 2 \$. V ostalem veljajo cene po ceniku za lov. leto 1972/73 (Lovec, št. 3, 1972, stran 94).

Seveda so vse cene minimalne in kot take obvezne za vse lovske družine v Sloveniji. Kolikor pa kakva LD zahteva višjo ceno, se je dolžna z gostom dogovoriti pred prihodom na lov.

Foto I. Napotnik

»Divjad na tlaku«

Pod tem naslovom je bila na račun lovcev-pošiljateljev uplenjene divjadi in podjetij-prevzemnikov (Lov. zadruga, Perutnina, Gruda) zapisana in povedana že marsikaka pikra in utemeljena. Na glavno avtobusno postajo v Ljubljani pripeljana in na cestni tlak položena divjad je večkrat zelo slaba reklama za ugled lovcev. Dogaja se, da na pločniku ure in ure čaka na prevzemnika. Odbijajoča in nestetska je taka slika za številne mimoidoče. Povsem razumljiv je torej njihov sklep: »Taki so lovci, taka je njihova ljubezen do divjdi!« Divjad na tlaku v dežju ali na soncu, izpostavljena prahu in vaba muham – je tudi proti vsem higieniskim in sanitarnim predpisom. Odkupna podjetja bi morala predvsem poskrbeti za ustrezno emba-

lažo in hiter prevzem. Lovska zadruga je že uvedla ustrezne papirnate vreče in tudi druga podjetja bi jih morala, sicer bo posegla vmes republiška sanitarna inšpekcija. Upravni odbor LZS apelira na lovce in lovske družine, da po svojih močeh storijo vse, da v bodoče ne bo zgražanja po nepotrebnem. Na pristojnem mestu pa bo tudi priporočil ustrezne ukrepe, ki jih bodo morali prevzemniki divjadi upoštevati.

Na seji upravnega odbora kakor tudi na sejah izvršnega odbora LZS je bilo govora še o raznih neljubih pojavih, ki so se pokazali pri razvoju našega lovstva. Sklenjeno je bilo, da bo o tem razpravljalo in sklepalo občni zbor Lovske zveze Slovenije.

Francé Cvenkel

21. medpokrajinska lovška konferenca

Prof. dr. Stane Valentinčič

Bila je v Italiji, v pokrajini Bolzano (Bozen) v Južni Tirolski, ki meji na sosednjo avstrijsko Severno Tirolsko, in sicer v vasici Gais, 28. in 29. oktobra 1972. Gais je prijetna, mirna letoviška vas, ki leži nekaj km severno od Brunecka v Pustriški dolini (Pustertal), obdani s tirolskimi gorami. Ne vem, ali je bilo slučajno ali pa je bil ta kraj namenoma izbran za konferenco, saj je bila glavna tema programa gams – Gais pa v nemščini pomeni gamsjo kozo.

In še to: V tej pokrajini smo videli dvojezične topografske napise – italijanske in nemške – enega poleg drugega, brez kakršnih koli znamenj državnih grbov in zastav. Dvojezični napisi pa niso mirno »koeksistirali« samo na tablah, ki označujejo kraje, ampak so tudi skoraj vsi drugi napisi dvojezični – z izjemo na privatnih stavbah (trgovine, gostilne, hoteli itd.), kjer so samo nemški. To za primerjavo med Avstrijci, ki žive na Tirolskem, in Slovenci na Koroškem!

Slovensko delegacijo je vodil predsednik LZS Rado Pehaček, člana pa sva bila lovski svetnik Veljko Varičak in podpisani.

Glavna tema je bila torej o gam-su, druga pa samoupravljanje v lovstvu. Običajna poročila o staležih, odstrelih in boleznih divjadi so delegacije dale pisмено in o njih ni bilo debate.

Konferenco je odprl dr. Ludwig von Lutterotti, deželni lovski mojster Južne Tirolske. Delegacijo je navoril v vseh treh pogovornih jezikih konference – v nemškem, slovenskem in italijanskem.

Nato je prebral svoj referat »Razmišljanja o gojitvi gamsov« deželni lovski mojster Štajerske, dipl. ing. W. Niedereder. Nakar so vse delegacije imele možnost v petminutnih koreferatih prikazati svoj odnos do gojitve gamsov, zlasti do odstrela.

Nanizam naj dejansko stanje v posameznih deželah. Začenjam z goštiteljem – z **Južno Tirolsko**.

Leta 1966 je bila najnižja starost kozla za odstrel dopolnjenih 6 let (torej kozel v 7. letu), za kozo pa 12 let. To pa velja samo za dobre »a gamse«, nasprotno pa za »b gamse« odstrelna starost ni omejena.

B razred se za oba spola določa po splošno veljavnih normativih (slabi, kratki rogļi, šibko telo, bolezen ipd.). Ocenjevalne komisije morajo za posamezna območja upoštevati razmere (boljši ali slabši življenjski pogoji). Ocenjevanju lovci lahko prisostvujejo in ocenam ugovarjajo. Za napačen odstrel kozla so stroge sankcije. Upletnitelju prepovedo lov na gamsa za eno ali več let (do letos so veljale tudi denarne kazni). Napačen odstrel koze sankcionirajo zgolj z rdečo piko; lovce namreč nočejo preveč kaznovati zaradi napačnega odstrela koz, ker želijo večji odstrel slabih koz. Gamse je na Južnem Tirolskem možno loviti samo v spremstvu lovca s posebnim teoretičnim in praktičnim izpitom o gam-sih. To kvalifikacijo pa mu lahko vzamejo, če greši, na primer, če je pod njegovim vodstvom padlo več gamsov z rdečo piko ali zaradi disciplinskih prekrškov.

Osnovne naloge na Južnem Tirolskem so: Varčevati pri odstrelu kozle, uskladiti stalež gamsov po spolih, pri vsem tem pa vpeljati in voditi natančno in točno statistiko. Rezultati uporabnosti teh načel se že kažejo v praksi: leta 1967 je od odobrenega odstrela bilo uplenjenih 82 % kozlov in samo 50 % koz, leta 1971 pa kozlov 100 % in koz 81 %. V revirju Val di Genova, kjer je bil stalež gamsov – v prvi vrsti koz – prevelik, je do leta 1967 med gamsi vladala vsako leto, celo poleti, kužna bradavičavost. Po tem letu so, sledeč priporočilu medpokrajinske konference v Trentu, odstrelili 1200 koz ter mladih gamsov in kužna bradavičavost je popolnoma izginila. Tudi na Južnem Tirolskem opažajo, da se gamsi naseljujejo na nova ob-

močja. Od l. 1966 dalje imajo tudi poskusno gamsje lovišče. Leta 1971 je bil v njem stalež 302 (65 ♂, 164 ♀, 73 mladičev), odobreni odstrel pa 15 kozlov in 30 koz. J. Tirolska ima za gamse dve gojitveni območji. **Severna (in Vzhodna) avstrijska Tirolska.** Tu gamse delijo oziroma ocenjujejo prav tako na I a, b, in II a, b. Kozli I a so močne živali (trofeja 100 točk ali čez), starejše od 8 let, mlajši (dobri kozli) so II a. I b kozli so čez 12 let in tisti nad 8 do 12 let, ki imajo slabe rogļe (pod 100 točk). II b kozli so slabi in za gojitev nezaželeni, stari do 5 let. Pri kozah imajo samo dva razreda: A-koze (dobre) je dovoljeno upleniti od 12 let naprej, B-koze pa so slabe koze vsake starosti in jih je dovoljeno upleniti. Tudi tam imajo gamsja gojitvena območja. Letni odstrel se giblje med 5000 in 5500.

Koroška: Poznajo 3 skupine kozlov: I, II in III. V I. skupino spadajo starejši od 8 let, z močnimi rogļi (južno od Drave 95 točk, severno 90 točk in več), v II. skupini so dobri kozli od 1 do 8 let, v III. skupino pa kozli z nezaželenimi rogļi. Koze delijo v 2 skupini I. in II. V I. skupini so dobre koze; te smejo odstreliti po 12. letu starosti. V II. skupini so koze s slabo trofejo, ki jih je treba čimprej odstreliti. Glede »jalovk« velja tudi na Koroškem načelo, da naj jih ne odstreljujejo, če eno leto ne vodijo mladiča.

Štajerska (Avstrija) ima enaka pravila glede ocenjevanja gamsjih rogļev kot avstrijska Tirolska. Ta pravila so že iz leta 1958 in so povzeta iz rajhovskega lovskega zakona ter tako že zastarela. Tudi na Štajerskem velja pravilo, da še ni razlog za odstrel koze, če ne vodi mladiča.

Ob koncu sem podpisani podal poročilo o ocenjevanju oz. odstrelu gamsov **v Sloveniji**.

Kozel I a je v 5. letu starosti in do dopolnjenega 9. leta, ima primerno visoke, razkrene in debele rogļe. I b je gams iste starosti, ima slabe

Na Golici v Karavankah

Foto dr. J. Pesjak

roglje oziroma podpoprečne; in pa vsak kozel čez 9 let.

II a kozel je do dopolnjenega 4. leta, ima primerno visoke, razkredene in debele roglje. Če pa ima tanke, ozko nastavljene ali kratke roglje pod poprečjem, je II b kozel.

Koza II a je do dopolnjenega 4. leta starosti, če ima primerno razvite in razkredene roglje, sicer je pa II b. Koza v 5. do vključno 11. leta, ki ima primerno visoke, močne in razkredene roglje, spada v I a razred, I b pa je koza iste starosti s podpoprečnimi oziroma slabimi roglji ter vsaka starejša od 11 let.

Zatem sem podpisani obvestil konferenco o nekaterih rezultatih štiritletnih raziskav o brejosti (reprodukciji) gamskih koz: Od leta 1967 do 1971 je bilo v Inštitutu za zoohigieno in patologijo divjih živali Biotehniške fakultete v Ljubljani preučenih 65 gamskih koz, uplenjenih z rednim odstrelom, največ iz revirjev zavoda »Triglav«, nekoliko pa tudi iz lovišča LD Kranjska gora.

Med 65 kozami, odstreljenimi po 1. novembru, ki so prišle v poštevek za te raziskave, je bilo starejših od 4 let kar 56 (28 do 10 let in 28 čez 10 let) – le 9 koz je bilo mlajših.

Posebno pomembne ugotovitve teh raziskav za gojitev gamsov so naslednje: Med 9 kozami pod 4 leta so bile 4 breje, med 28 kozami od 4 do 10 let je bilo brejih 25, in med 28 starejšimi nad 10 let je bilo brejih 23. Zaključek: koze, odstreljene zaradi »jalovosti« (tj. ker niso vodile), v resnici niso jalove, ampak so od 5. leta dalje breje v visokem poprečju 85 %. Pri mlajših kozah – tretje in četrto leto življenja – je ta odstotek bistveno nižji – 44 %. Nobena od teh koz ni nosila več ko en plod; ker v revirju vidimo dostikrat koze z dvema kozličema, je možno, da gre za posvojitev osirotelih kozličev.

Poročilo o raziskavah reprodukcije gamsa v Sloveniji je konferenca sprejela z vidnim odobravanjem. Drugi referat »Razmišljanje o lov-

skem samoupravljanju« je podal deželni lovski mojster Koroške dr. G. Anderluh. Zavzel se je za večjo samoupravo v lovstvu – kot jo imajo sedaj lovske organizacije v Avstriji – seveda ob upoštevanju zadev, ki so kompetenca oblasti. Naša delegacija je tudi ob tem referatu dala v razpravi svoj pri-

spevek. Lahko pa rečem, da smo pri nas načela samoupravnosti v dobršni meri že uresničili in smo tako v tej diskusiji lovskim organizacijam drugih dežel lahko dali koristne nasvete.

22. medpokrajinska konferenca leta 1973 bo v Avstriji, v tirolskem Lienzu.

Kam gredo divji zajci?

Ludvik Marič

Kljub prizadevanju in navajanju raznih vzrokov še ni jasno ugotovljeno, zakaj se je v zadnjih letih stalež zajcev tako občutno znižal. Gotovo so vsi navedeni vzroki utemeljeni, poleg njih so pa mogoče še drugi. Stalež zajcev se je znižal po vsej Evropi, torej obstajajo za to vseh evropskih več ali manj isti vzroki. Sicer pa je bilo o tem že mnogo napisanega in je ponavljanje odveč. Poskušali so že vse, da bi zajčji stalež dvignili, vendar le z malo sreče ali pa sploh brez uspeha. V ta namen so porabili znatna sredstva, ki pa so bila – lahko bi rekel – na splošno zaman, kar so končno ugotovili tudi v inozemskih loviščih, kjer je bila zanesljiva kontrola.

Gotovo je eden najdražjih podvigovalov za rešitev zajčjega staleža vlaganje tujih zajcev, bodisi v manjši

množini, da bi osvežili kri, ali v večji, da bi ponovno naselili skoraj povsem prazne revirje.

Vedno sem menil, da zajec tako nenadoma ni degeneriral, saj je bil še pred vojno tako številen. In če se to ni zgodilo prej, se tudi sedaj tako na hitro ni moglo. Zato degeneracija ni vzrok slabega staleža. Pri tem bi me podprlo dejstvo, da je njegova poprečna telesna teža enaka kot pred vojno. V naših loviščih (okolica M. Sobote) je bila pred vojno 3,80 kg, sedaj pa 3,70 kg. Sedanja teža je sicer za 0,10 kg manjša, vendar mi je to popolnoma razumljivo. Prej so bili lovi pozno, konec novembra, največ pa decembra, in plen je bil stehšan že na dan uplenitve, ker ni bilo hladilnic. Danes pa streljajo turisti zajce že oktobra, ko so še vmes nedorasli, saj plačajo od kosa, ne po teži.

Družinski plen gre pa pred prodajo v hladilnico, da tam počaka na morebitno boljšo poznejšo ceno. V hladilnici seveda zgubi na teži. Če je pa zmanjšana razmnoževalna moč zajcev, tega ni kriva domnevna degeneracija, ampak boleznirodilnih ali drugih organov. Če so torej zajci zdravi, njihova razmnoževalna moč zadostuje, da se lovišče sčasoma napolni, če seveda še obstaja primerno okolje. Vložitev nekaj živih zajcev (včasih celo samo cenejših samcev) nima nobene vrednosti, o tem sem prepričan po rezultatih v loviščih, ki jih poznam. Vlaganje za tako imenovano osvežitev ne upravičuje visokih stroškov, saj stane uvoženi zajec desetkrat toliko, kolikor dobimo za uplenjenega. Živi zajci tudi iz jugosl. lovišč (Vojvodina, Medijmurje) niso ravno poceni, razen seveda odvišni samci. Vlaganje samih samcev je nesmisel, saj

videvamo, da se za vsako gonečo se zajklo pretepa vedno nekaj samcev. Samcev je torej že itak preveč.

Iz Jugoslavije (tudi iz Prekmurja) so izvažali žive zajce na zahod (zlasti v Francijo) že pred vojno. Tedaj je bilo pri nas zajcev še na pretek, tam jih pa že tedaj niso imeli. Tja izvažajo zajce še danes, torej – s prekinitvijo med vojno – kar nekaj desetletij, a kljub temu tam še danes nimajo zajcev.

V nemški reviji sem bral, da se tudi v Nemčiji nekajletno zaporedno vlaganje ni obneslo. Ugotavljali so celo, da so se s kovinskimi znaki označeni zajci, nabavljeni v jugovzhodni Evropi, selili približno v smeri svojega prvotnega bivališča. Enega so uplenili celo 200 km od kraja izpustitve, nekatere pa bliže. Večinoma so zajci zapustili kraj, kjer so jih izpustili. Ta ugotovitev je gotovo zelo zanimiva in

kaže, da imajo tudi zajci čut orientacije, kakor ptice. Čeprav niso selivci, težijo nazaj v svoj rodni kraj. Rekel bi pa, da je tako vračanje za zajce brezupno, saj jim pot otežujejo do skrajnosti poleg velikih razdalj še naravne prepreke, reke, gore, človeška naselja. Če je domneva o vračanju zajcev proti rodному revirju resnična, potem so dolgouhci v veliki meri žrtve tega nagona, v veliki meri pa tudi žrtve pretresov pri odlovu in prevozu, pa tudi novega okolja, saj vemo, da je divji zajec zelo neprilagodljiv in je udomačitev, tudi mladičev, nemogoča.

Če niso (po podatkih v članku dr. W. Riecka v Wild und Hundu, št. 21/1972) uspeli poskusi na Poljskem, ko so jih množično izpuščali, je gotovo proč vržen denar, če skušamo uspeti le z nekaj zajci. Poljaki so vložili v neko lovišče 500 zajcev, toda že čez mesec so s poskusnimi pogoni ugotovili v lovišču samo še polovico zajcev.

Prvo leto seveda niso lovili. Drugo leto so pa v tem lovišču uplenili 60 zajcev! Kaj je bilo z drugimi zajci? Pri nadaljnjih eksperimentih so vložili v tri zajčje revirje skupno 2200 markiranih zajcev. Kljub znatni nagradi so lovci po dveh letih sporočili, da so uplenili le 3,5 % teh zajcev. Kaj se je zgodilo z drugimi?

Zastavlja se torej vprašanje, ali je smotno, da naša lovska organizacija priporoča in organizira vlaganje zajcev? Ali ne temelji to na priporočilih iz starejših lovskih učbenikov, ko pa novejši izsledki kažejo, da je to brezuspešno in zapravljanje denarja!

Edina pot k uspehu za povečanje zajčjega staleža je skoraj gotovo, da smotno gospodarimo z obstoječim staležem, da umetno ustvarjamo zajcu ustrezna stranišča, za kar včasih ni bilo treba skrbeti. Vendar je za človeka važnejši poljski pridelek kakor pa zajec. Zato mora polje bogato roditi,

Na zajce v Pomurju

Foto B. Krže

plevel in grmovje ne smeta ovirati rasti, skratka, najvažnejši je naš vsakdanji kruh. Zato se bojim, da bo zajec moral popustiti in se umikati naseljem, strojem, strupom in velenjivam brez plevla ter gozdovom brez podrasti. Vedno bolj bo utesnjen njegov že itak majhen življenjski prostor. Kaže, da res ni prostora pod soncem za divje živali...

Pri vsem tem pa mislim tudi na številne lovce, na mnoge lovce-turiste, in da je zajca mogoče uple-

niti samo dvakrat, vendar drugič v skledi. Lov nanj moramo omejiti, uplenitvi zajca pa posvetiti več spoštovanja, čeprav je dolgouhec brez trofeje. Odstrelni plani morajo absolutno ustrezati staležu. Morda mora odstrel celo odpasti. Menim, da bonitiranega staleža v Sloveniji dejansko nikjer ne dosegajo, vsaj v izrazito zajčjih revirjih ne.

Črnogled sem, a rad bi se motil. Vendar me stalno spremlja vprašanje, kam gredo divji zajci. Ali lahko upam, da se še kdaj vrnejo?

da strihnin v majhnih dozah uporabljajo v medicini oziroma terapiji kot splošni spodbudnik, torej deluje na živčni sistem. Vpliva na prevajanje dražljajev in to na tistih mestih, kjer se stikajo »izrastki« dveh živcev – torej vpliva na sinaptično vodenje impulzov. Normalno čutila sprejemajo veliko signalov iz okolice, ki jih določeni živci vodijo do višjih centrov, ti pa jih velik del zavržejo kot nevažne za obstoj organizma.

Torej od narave dražljaja je odvisno, ali se bo organizem odzval na dražljaj ali ne, z drugimi besedami, ali se bo v sinapse izločila snov, ki omogoča prevajanje pobud (ekscitacijski transponder), ali pa snov, ki zavira prevajanje impulzov (inhibicijski transponder). Strihnin pa preprečuje izločanje inhibicijskega transponderja (zabranjenega prenosa) – Science 133.333, 1961). Torej tudi »nevažni« signali povzročajo vznemirjenost in reakcije. S to razlago, čeprav zelo, zelo okrnjeno, lahko vsaj malo razumemo znake zastrupljenja s strihni- nom, zakaj to zastrupljanje spremlja tetanične kontrakcije. Zakaj pride do zadušitve? Preprosto zato, ker pride do tetanične kontrakcije prsnih mišic, ki so v veliki meri odgovorne za dihanje.

Sedaj, ko smo analizirali delovanje tega strupa, si lahko predstavljamo, kakšno grozno mučenje pripravimo divjadi s tem, ko ji nastavimo zastrupljeno vabo. Torej je to namerno trpinčenje divjadi, saj umiranje traja vsaj deset minut, lahko pa tudi nekočkrat dlje, kar je odvisno od raznih faktorjev, ki jih ne moremo predvideti. Poleg tega spada strihnin med tiste alkaloidne, ki so zelo odporni proti razpadanju. Zamislimo si, kakšno verižno reakcijo lahko povzročimo! Še po šestih letih je Kratterju uspelo dokazati strihnin v organih zastrupljenca. Prav tako ga je Mac Adam izoliral iz trupla še po treh letih. V nekem drugem primeru pa se ni več dalo ugotoviti prisotnosti

Strihnin proti puški

Ivan Drobne

Strihnin je zanimiv tudi za lovca, ker je na žalost uporaba tega strupa še dovoljena za lov. Res je, da je bilo o tem strupu prelitega že mnogo črnila: nekateri so zanj, drugi proti, tretji so za zmernejšo pot. Nekateri mu pojejo hvalo, a v Lovcu še nisem zasledil, da bi kdo pisal o biološkem učinku tega strupa. O njem bi morali kaj več vedeti, če se ga že poslužujejo v nekaterih lovskih družinah. To je eden od alkaloidov, ki je v toksi-kološkem pogledu najvažnejši, tako po toksičnosti (strupenosti) kot po številu zastrupitev.

Razne vrste Strychnos vsebujejo več alkaloidov, od katerih sta najvažnejša strihnin in brucin. V toksi-kološkem pogledu je brucin osemkrat šibkejši, a je zvest spremljevalec strihnina. Sam strihnin ni topljiv v vodi, topljive so šele njegove soli, kar je skupna značilnost alkaloidov. Človek je bolj občutljiv na strihnin od živali, saj smrtna doza zanj znaša samo od 0,03 do 0,08 g. Prav tako obstajajo razlike v občutljivosti glede na species, starost, zdravstveno stanje in spol. Mlajše živali so bolj občutljive, verjetno

zaradi zmanjšane možnosti detoksikacije.

Strihnin deluje kumulativno in prvi znaki zastrupitve se pojavijo od 15 minut do 1 ure po zaužitju. Prevladujoči simptomi so tetanični krči mišic. Predvsem pa se najprej pokažejo znaki vznemirjenosti, drhtenje, strah in težko dihanje. Zastrupljeni osebek je preobčutljiv za svetlobo. To je čas, ki traja relativno kratko. Sledi značilen krčevit napad. Vse telo se napne v obliki loka tako, da se glava in pete dotikajo tal, ali pa se pregane bočno. Ta napad traja 1 do 2 minuti. Za tem sledi obdobje umirjenosti, ko ni opaziti teh znakov. Toda najmanjši dotik ali šum povzroči, da se tetanija (mišični krči) ponovno pojavi. Čeljusti so močno stisnjene zaradi skrčenja mastikatornih mišic (trismus). Tako se izmenjavajo obdobja umirjenosti in napada. Zastrupljeni osebek ostane vseskozi pri zavesti in umre šele po 4. ali 5. napadu. Če preživi peti napad, ima možnost, da preživi zastrupitev. Smrt nastopi zaradi zadušitve ali pa zaradi omrtvičenja centra za dihanje. Znano je,

Streljaj od preže je mrhovišče za lisice

Foto Fr. Cvenkel

strijnina v trupu že po dveh mesecih. Vidimo, kako zelo je vse relativno. Kolikokrat ne najdemo več nastavljenе vabe in smo v negotovosti in se niti ne zavedamo, koliko členov prehranjevalne verige neke biocenoze je ogroženih, ki so sicer z zakonom zaščiteni. Marsikdaj se sploh ne zavedamo oziroma ne zvemo za vse posledice, ki jih povzročijo tak naš nepremišljen korak. Zakaj na tako krut in zahrbtnen način posegati v naravo? Mar ni to brezvestno in neodgovorno?!

Lahko smo zadovoljni, da je vse več lovcev proti vsakršni uporabi strupov. Treba je gojiti lovsko etiko, treba je dokazati, da je edini in pravični lov s puško, da smo torej le lovci s puško in psom, da smo ponosni, ker smo varuhi narave, da smo ponosni na vse, kar v njej biva in k njej spada, da vsako življenje enako cenimo, in da smo do vsega enako pravični in pošteni. To mora priti v zavest

lovcev, to se mora kazati že na vsakem koraku. Bistvo lovske etike je kako – in ne koliko! Dokažimo, da je puška dovolj učinkovita in ne čakajmo samo na cianovodik, ki naj bi nas rešil kot »deus ex machina«. Zdi se, ko da smo čakali prav na steklino, da se lahko zopet potegujemo za cianovodik, za »stare dobre čase«. Bolje bi bilo, da zastrupljanje prepustimo drugim službam, če bo to potrebno, mi pa bodimo samo lovci s puško, ravnajmo samo tako, kakor nam pravi notranji glas. Predvsem pa ne bodimo panični, kakor se to rado dogaja ob epidemijah, ampak bodimo zbrani in pripravljeni. Ne smemo dovoliti, da že sedaj v imenu stekline zanikamo lovsko etiko. Namesto člankov in razprav o strupu naj se v našem listu pojavijo sestavki o lovu na lisice s puško, ki naj vzpodbudno in vzgojno vplivajo na lovce.

Poznam lovca, ki je v petih letih, odkar je začel svojo lovsko kari-

ero, uplenil na čakanju s puško 62 lisic. Kot nasprotje temu pa poznam lovskega čuvaja, ki je v tem lov. letu ustrelil le eno lisico, v preteklih dveh letih pa nobene. Toda prav on je tisti, ki »seje« strup po lovišču v zimskem času. Kakšen lovski čuvaj, ki bi moral biti vsak dan v lovišču, pa upleni le eno lisico, po drugi strani pa sega po strupu, češ da je lisic preveč! Torej opravlja strup službo namesto nje-ga. Ali to ne kaže na popolno nezmožnost in neučinkovitost lovskega čuvaja, ki bi moral biti vzor nam lovcem?

Dovolimo ali celo sugerirajmo zakonodajalcu, naj skrb okrog strupa in strupljenja prepusti drugim službam, ki razpolagajo z »zadevnimi strokovnjaki«, kakor je to urejeno v nekaterih državah. S tem pa ni rečeno, da želim, da bi se otrsli tega bremena ob izbruhu stekline. Nasprotno, s svojimi izkušnjami in znanjem ter poznavanjem lovišča lahko največ pripomoremo v primeru resne ogroženosti. In to smo dolžni storiti.

Samota

(Refren na članek v Lovcu, št. 9/1972, »Lovci, pomagajmo kmetu!«)

Jože Praprotnik

Pri zapuščeni koči,
ki se v vsaki noči
še bolj k melinam stisne,
smo se zbrali.

Koča je s slamo krita
(v okencu pa šipa je razbita).
Iz bližnjega korita
smo vode si zajeli
in posedli.

Pri bornem čebelnjaku
se v svitu ali mraku
nasloniš ob prazen panj;
tako sloniš, dokler ni konec sanj,
in ti je žal
človeka, ki je zadnji tam garal,
počrnele mrtve bajte
in koščka zemlje...

Kokošja tuberkuloza nevarna tudi fazanom

Dr. Leon Kocjan

Zatiranje tuberkuloze pri divjadi ni samo gospodarsko važno za lovstvo, ampak preprečuje tudi kokošjo tuberkulozo ter okuževanje ljudi s to nalezljivo boleznijo, ki se lahko konča s smrtjo.

Najnovejša dognanja o provzročiteljih in širjenju te bolezni

Ob nedavni 50-letnici svetovno znanega protituberkuloznega inštituta na Golniku je direktor inštituta dr. B. Fortič v radijski uri o zdravstvu ponovno opozoril, da je tuberkuloza predvsem kužna bolezen. Ker so pa med nami še vedno sejalcji bolezni, še obstaja nevarnost okužbe. Tudi naše mikrobiološko društvo v Ljubljani je v počastitev tega jubileja priredilo konec prejšnjega leta študijski sestanek vseh slovenskih mikrobiologov na Golniku. Na njem je imel uvodno predavanje v angleškem jeziku zastopnik svetovne zdravstvene organizacije v Genevi, češki rojak Kubin, z naslovom: Mikrobiološke značilnosti in epidemiološki pomen atipičnih aviarnih bakterij. Prvi del tega predavanja »mikrobiološke značilnosti povzročiteljev tuberkuloze« je pomemben predvsem za specialiste tuberkuloze, ki raziskujejo v laboratorijih življenje in delovanje povzročiteljev na ljudskem organizmu.

Predavatelj je poudaril, da so v zadnjih 20 letih nastale pomembne spremembe v celokupni ekologiji povzročiteljev tuberkuloze, ki so odporni proti kislini. V vseh ekonomsko razvitih deželah so dosegli pomembno zmanjšanje izvorov nalezljivih bacilov človeškega tipa, hkrati pa je bila v veliki meri likvidirana tuberkuloza govedi. Vsa ta dogajanja so spremljale nove množične bolezni, tj. pojavi drugih povzročiteljev tuberkuloznih obolenj pri ljudeh, dovzetnih za to bolezen. Pojave takšnih in-

fekcij so v Češkoslovaški prvič ugotovili leta 1957. V zadnjih 10 letih je ugotovljeno približno 8 primerov letno. Te primere zbira center NIRM. Tretjina teh primerov je bila na delovnih mestih v poljedelstvu, pri delu s perutnino ali v veterinarski službi. Za razliko od klasičnega načina prenašanja infekcije od obolele osebe na drugo osebo se ptičji tipi tuberkuloze ne prenašajo od osebe, ki je obolela, na drugo osebo z ožjim kontaktom. Aviarne infekcije tuberkuloze izvirajo po pravilu od majhnih i jat kokoši. Na kraju je predavatelj poudaril, da je potrebno hitro izkoreninjenje kokošje tuberkuloze s ciljem preprečevanja njenega prenosa na ljudi.

Z ozirom na te smernice in priporočilo svetovne zdravstvene organizacije bo potrebno ukrepati. O vsem tem je bilo pisano že leta 1965 v delu SAZU* pod naslovom »Tuberkuloza domačih živali«. V poglavju o kokošji tuberkulozi je navedeno, »da aviarni tip tuberkuloze ni nevaren samo kokošim, ampak se z njim lahko okužijo in mu podležejo vse ptice, okužijo se lahko prašiči, konji, mačke in oboli lahko tudi človek. Tuberkuloza živali je pri nas ne samo zdravstveni in ekonomski problem, temveč je tudi še daleč od končne rešitve. Vse dotlej, dokler ne bo tuberkuloza odstranjena iz vseh živalskih vrst, ustvarja navzočnost tuberkuloznih kali potencialni izvor novih okužb.«

Tuberkuloza fazanov

Tuberkulozo fazanov in njihov pogin povzročajo prav tako mikrobakterije kokošjega (aviarnega) tipa. Pri nas je v večji meri razširjena v vzhodnih krajih Slovenije, kjer poleg goveje tuberkuloze

že desetletja povzroča gospodarsko škodo perutinarstvu. Zato je pričakovati nenehno vsakoletne večje ali manjše okužbe tudi fazanov v loviščih. Da pa ta tuberkuloza lahko povzroči gospodarsko škodo fazaneriji, o tem priča tamkajšnje zrejališče fazanov. V že omenjenem delu Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) sem napisal: V Sloveniji je kokošja tuberkuloza razširjena zlasti v Prekmurju, pa tudi po drugih občinah ni redek pojav. Po mnenju občinskega veterinarskega inšpektorja H. iz Murske Sobotne je bilo v letu 1965 tuberkuloznih kokoši, kolikor hočete. Že leta 1958 smo se dogovarjali s predstavnikom veterinarskega zavoda v Murski Soboti za načrtno zatiranje kokošje tuberkuloze, a zaradi reorganizacije tamkajšnjega zavoda predlog ni prišel v poštev. Do leta 1965 nismo v SR Sloveniji začeli z načrtnim zatiranjem kokošje tuberkuloze niti v eni občini. Manj poročil je o tuberkulozi fazanov in jerebic. V letu 1964 je bil na Inštitut za zoohigieno in patologijo divjih živali v Ljubljani poslan iz Grosuplja divji golob, pri katerem so ugotovili tuberkulozo. To vsekakor kaže, da bo skladno z geslom svetovne zdravstvene organizacije za leto 1964 »s tuberkulozo ni premirja« treba misliti tudi na zatiranje tuberkuloze pri fazanih in drugih pticah, od česar pričakuje lovstvo in vsa naša skupnost korist.

Štiri leta po tem, 13. maja 1968, je inštitut za zoohigieno in patologijo divjih živali dobil v pregled 2 poginuli odrasli fazanki iz večje fazanerije v vzhodni Sloveniji in pri njih ugotovil, v sodelovanju z inštitutom za mikrobiologijo in parazitologijo, tuberkulozo.** Glede na

* Dr. Leon Kocjan: Tuberkuloza domačih živali, SAZU, Ljubljana, str. 115-117.

** S. Valentinčič, J. Prevorčnik: Prispevek k diagnostiki tuberkuloze pri fazanih s tuberkulinizacijo in hitro aglutinacijo sveže krvi. Zbornik BF Univerze v Ljubljani. Veterinarstvo, zv. 7, št. 2, dec. 1970.

Dobrodošla pomoč

Foto R. Čenčič

to, da sta bili fazanki iz matične jate, ki je štela nad tisoč fazanov, je bilo ugotovljeno z naknadnimi pregledi v letu 1968, v sezoni gojitve fazanov, približno 50 tuberkuloznih obolenj, kar pomeni 5% jate. O poteku tuberkuloze fazanov je napisano sledeče strokovno poročilo: »Ko so fazani spomladi 1968 pričeli poginjati, so rejci posvetili matični jati več pozornosti. V dalj trajajočih primerih tuberkuloznega obolenja so opazali shujšanos fazanov in praviloma tudi to, da oboleli fazani niso mogli več hoditi in letati. Redno je bila opažena tudi driska. Telesna teža je v nekaterih primerih padla na polovico normale (550 g), v nekaterih primerih pa ni bila prizadeta. Telesna temperatura se je

gibala do 43° C. Pri patološko-anatomske pregledu so bile ugotovljene razlike med kroničnimi in subkroničnimi primeri. Pri progresivnih primerih – ko je žival poginila ali ni mogla več hoditi ali letati – so bila jetra ali vranica močno alterirana, oba organa sta bila močno povečana, marmorirana na površini, na prerezu pa so bila številna žarišča rumenkasto belkaste barve, slatinastega videza, v velikosti prosa ali lešnika. Na steni tankega ali slepih čreves so bili številni vozlički do velikosti leče, manjše število tudi na mezensterijumu. Pri subkroničnih primerih smo opazili le posamezna miliarna žarišča na površini ter na prerezu jeter in ledvic. Bakteriološko je bil ugotovljen *Mbct. avium*.«

Glede izvora tuberkuloze v fazaneriji avtorja poročata, da so tuberkulozo najbrž prenesli na fazanerijo delavci od bolnih kokoši v vaseh, kjer so bili večji del delavci doma. Zato zagovarjata v borbi proti tuberkulozi v nesni sezoni, poleg uporabljenih raznih preventivnih ukrepov (izolacija obolelih, dezinfekcija) in diagnostičnih ukrepov (tuberkulinizacija in hitra aglutinacija sveže krvi), tudi režim gibanja ljudi.

Menim, da predstavlja pri širjenju tuberkuloze pri divjadi, ne samo v fazanerijah, glavno nevarnost talna infekcija, o kateri se v zadnjih letih mnogo razpravlja, to je okužba pasišč, v ograjenem prostoru torej tal.

Kadar se je pojavila tuberkuloza pri divjadi v švicarskih loviščih, so bila vselej enzootsko temeljito raziskana. Te študije zaslužijo zaradi skoraj podobnega okolja, v katerem živi tudi divjad pri nas, vso našo pozornost. Za prispodobno naj mi bo dovoljeno omeniti okuževanje divjadi s tuberkulozo, kar sta opazovala in leta 1964 objavila Bischofsberger in Nabholz. Opisala sta pojav, da se nova okužba, ki jo povzroča tuberkulozna srnjad, v nekem določenem območju v enem letu oziroma v eni pašni periodi konča in nato naslednje leto okuževanje popolnoma preneha. Potem ko je bila v lovišču najdena hudo tuberkulozna srna, je bil odrejen odstrel vse slabotne in shujšane srnjadi. Rezultat tega odstrela je pokazal, da je bilo od 20 primerov slabotne srnjadi 5 tuberkuloznih. Pri odstreljenih 5 kosih srnjadi so bili vsi lanščaki moškega spola. V odstrelnem območju je bil ugotovljen tudi zajec s tuberkulozo pljuč. Odrejen je bil tudi pregled vse govede, ki se je pasla na tem območju. S tuberkulinizacijo po gospodarstvih je bilo ugotovljenih kar 147 tuberkulozne govede, ki je morala v zakol. Pri naslednjih dveh tuberkulinizacijah je bil pri vsej ostali

govedi negativen izvid. Takšen rezultat je bilo tudi pričakovati, kajti vse nove okužbe, ki izvirajo od divjadi, nastanejo v eni pašni periodi z zeleno krmo in naslednjo pomlad s prihodnjo pašo izginejo.

Preventiva

Bolno odstreljeno in poginulo divjad – sesalce in ptice – dostavljajmo v preiskavo tudi za event. ugotovitev tuberkuloze. Takoj po ugotovitvi tuberkuloze napravimo s strokovnjaki načrt za odstrel in nato pregled vseh ljudi. V okuženem lovišču je treba pregledati tudi vse živali v gospodarstvih s pomočjo tuberkulinizacije, ljudi pa z rentgenom.

Prvi jugoslov. simpozij: biologija, fiziologija in patologija divjadi

Predvsem je treba naglasiti, da je za uspešen nadaljnji razvoj lovstva na Slovenskem in v Jugoslaviji izredno pomemben omenjeni simpozij, 1. in 2. junija 1972 v Ljubljani, na katerem so najprej poročevalci iz jugoslovanskih univerzitetnih središč prikazali znanstveno raziskovalno delo po posameznih fakultetah (inštitutih) in sta S. Valentinčič, predstojnik inštituta za zoohig. in patol. divjih živali v Ljubljani, ter B. Jakšič, z veterinarske fakultete v Beogradu, referirala o pomenu in vlogi preučevanja bolezni divjadi. Na zaključnem popoldnevu drugega dne je predsedujoči prof. dr. J. Rukavina iz Sarajeva izrekel priznanje iniciatorju prvega jugoslovanskega simpozija, prof. dr. S. Valentinčiču in izrazil željo, da bi bil sledeči simpozij v Novem Sadu.

Sklep

Za izkoreninjenje tuberkuloze pri fazanih in drugih divjih živalih je v prvi vrsti potrebno načrtno za-

treti tuberkulozo pri domačih živalih, od koder se prenaša na divjad in obratno. V tem oziru smo dosegli velike uspehe pri načrtnem zatiranju tuberkuloze pri govedu. Opustili pa smo iz raznih več ali manj opravičljivih razlogov načrtno zatiranje kokošje tuberkuloze, predvsem najprej v Prekmurju, kar je pred leti imelo za posledico tudi tuberkulozo v fazaneriji.

Medvedi na Gorenjskem od leta 1915 do 1972

Ing. Rok Gašperšič

V zadnjih desetih letih so bili na Gorenjskem uplenjeni trije medvedje. Zadrževali so se v gozdovih Jelovice, Pokljuke ter v Karavankah med Stolom in Jezerskim.

O medvedih na Gorenjskem sta pisala Francè Cvenkel v Lovcu št. 7, 1963, in Tone Svetina v Lovcu št. 3, 1964.

Za ilustracijo sem zbral nekaj bistvenih podatkov:

Leta 1915, 7. avgusta, je blejski hotelir Miha Černe-Petran ustrelil medveda. S prijateljem sta šla klicat srnjaka na Jelovico. Na Oblakovi planini sta pri povratku v kočo naletela na medveda, ki so ga že nekaj časa zasledovali po Jelovici. Petran ga je podrl z dvema streloma. Medved je tehtal okrog 100 kg, dlaka pa je bila svetlo rjava, na konicah sivkasto bela. Medvedov kožuh se je ohranil do danes, preparirano medvedovo lobanjo pa so nemški policisti ob koncu vojne pri pobegu odnesli s seboj.

Leta 1937 so časopisi precej pisali o velikem medvedu, ki je bil uplenjen na Ratitovcu. Uplenitelj France Kemperle, sedaj stanujoč v Škofji Loki, mi je takole pripovedoval:

»Bilo je 29. marca 1937, ko pride na mojo žago v Češnjici pri Železnikih Novakov Filip, posestnik z Novakov, češ da naj vzamem puško in grem takoj z njim do Mlak pod Ratitovec, kjer sta z Rokom Šolarjem zasledila medveda. Bilo je snega do pasu; s Filipom in z dvema mojima žagarjema smo se s težavo prebili do planine. Tam je čakal Rok. Dejal je, da je medved nekje blizu. Sklenili smo, da se bomo razpostavili, gonjača pa bosta šla preko planine in dvignila medveda z ležišča. S Filipom sva ostala na spodnjem delu planine, Rok pa je šel na greben, če bi medved šel nazaj. Na stojišču sem s puško in pogledom obvladal polkrog kakih 300 metrov. Naenkrat zagledam prav na vrhu grebena, kako se nekaj velikega poganja po snegu. Medved. Čakal sem, kdaj bo Rok streljal, a ni počilo. Vedno bolj se je medved bližal obronku gozda, zato naslonim puško na vejo, pomerim v gmoto, ko jo je največ pogledalo iz snega, in sprožim. Medved močno zarjove, se dvigne pokonci in takoj nato v velikih skokih požene po planini navzdol naravnost proti meni. Pred vsakim skokom se je dvignil pokonci, jaz pa sem takrat streljal

Franc Kemperle iz Škofje Loke s trofejo z Ratitovca

Foto R. Gašperšič

kot brez uma. Medved je bil samo še kakih 20 korakov od mene, ko se ob zadnjem strelu na mestu zruši. Puška je bila prazna. Kmalu je priganil do mene Filip. Bil je bled in po vsem telesu je drgetal. Dolgo se ni mogel zbrati, potem pa je povedal, da je slišal prvi strel, začul rjojenje in videl, kako se medved v dolgih skokih poganja po planini navzdol proti meni. Štel je strele, medved pa vedno bliže... Zaradi oddaljenosti pa ni mogel streljati.

Ko smo se vsi zbrali, smo se medvedu previdno približali. Ni več kazal znakov življenja. Da bi videli, kakšne ima zobe, mu je Rok potisnil palico med čeljusti, tedaj pa je samo škrtnilo in palica je bila zlomljena. Hitro smo odskočili in Rok je dal še usmrtilni strel.

Zelo smo se namučili, preden smo naslednji dan medveda privlekli po globokem snegu v dolino. Pa niti ni bilo dosti ljudi na ogled, ker so vsi mislili, da je uplenjeni medved prvoaprilska šala.»

Medved je tehtal okrog 180 kg. Njegov kožuh, ki še danes visi v lovski sobi pri Kemperletovih v Škofji Loki, je bil temno rjave barve s svetlim cvetom na koncu dlak. Danes je že nekoliko obledel. Tega medveda so nekaj dni pred uplenitvijo preganjali v Kranjski gori, nato pa so ga sledili, ko se je po globokem snegu prebijal preko Mežaklje, Pokljuke in čez Bohinjsko dolino na Jelovico. Mimo Dražgoš se je spustil v dolino Češnjice in od tam navzgor mimo Novakov in Slemenca proti Ratitovcu.

Naslednji medved je bil uplenjen 3. februarja 1964 na pobočjih Vogla v Bohinju. Uplenitelj Anton Zupan je ukrivil na tega medveda prst na enem od več skupnih pogonov. Tehtal je le 98 kg in še danes ni razčiščen, če je bil uplenjeni medved pravi roparski medved, ki je pobil na planinah veliko ovc in govedi. Kak mesec po uplenitvi so zopet sledili na tem področju medveda, vendar živine ni več napadal.

Pač pa je bil samo dve leti kasneje, 1. aprila 1966, pod Konjščico pri Lomu nad Tržičem uplenjen medved, ki je pred tem pobil med Tržičem in Jezerskim dosti drobnice. Prvič so ga že opazili novembra 1965. Uplenil ga je lovski čuvaj lovišča »Kozorog« Janez Štefe, ki je tisti mesec veliko mrzlih noči prebil na smreki nad pripravljeno vabo – ubito ovco. Zanimivo je, da so tudi to uplenitev sprva imeli za prvoaprilsko šalo.

Dne 24. maja 1968 je vlak povozil medveda pri železniškem postajališču v Globokem pri Radovljici. Medved je bil na pohodu z Jelovice oz. Pokljuke v Karavanke. Nekaj čez 100 kg je tehtal, bil je temno rjavega kožuha.

Aforizmi

Lovec nosi slabosti na hrbtu, zato svojih ne vidi.

Na zadnjem pogonu smo vsi lovci vzorni. Če bi bili takšni pri drugih pogonih, bi bila naša lovišča vzorna.

Če bi lovška zavist bila strelivo, bi tovarne municije propadle.

Še vedno se naprezajo lovci za vzdevkom »kralj lova« (kdor največ upleni). Kralji so že skoraj odmrli in dobro bi bilo, če bi tudi med lovci odmrli.

Pomni, da je divjad naša le, dokler je v lovišču – uplenjena je v rokah kuharice!

Ponašajmo se s staležem v lovišču in ne s plenom na tržišču!

Divjad ne pada z neba, gojiti jo moramo – kdor zna. Drugi naj ostanejo doma!

Lov ni klanje, ampak narave občudovanje.

Priznanje lovcu, ki se zaveda, da ni popolna njega veda!

Bogastvo lovske družine je v lovišču, ne pa v blagajni.

Pasje oko lovca ne vara.

Alfonz Mazlu

Leta 1969 je, sedaj že pokojni, član LD Kropa Anton Globočnik streljal na Jelovici v 23. oddelku nad Vodiško planino medveda, ko je na visoki preži čakal srnjaka. Medved je nakazal zadetek, a so iskanje opustili, ker zaradi dežja tudi krvosledni psi niso imeli uspeha. Po nepreverjenih podatkih so leta 1971 nad Podlonkom našli okostje, ki naj bi bilo medvedovo.

Dne 29. julija 1972 je z iste visoke preže na Jelovici streljal medveda član LD Kropa Janez Udir. Tokrat je bila krogla boljše pomerjena.

S Poldetom Cvetkom sta šla na srnjaka. Na veliki poseki med Vodiško in Mošenjsko planino sta dve visoki preži in tam stalno izstopa več srnjakov in srn. Tik pred prskom je Polde hotel upleniti zanikrnega srnjaka, ki so ga že dolgo opazovali, a tisti večer ni izstopil. Samo srna se je pripasla po oddaljeni dolinici. Naenkrat pa Janez zagleda medveda, na kakih 100 m. Hitro se je odločil, pomeril in sprožil.* Medved je strel dobro naka-

* Čeprav je medved na tem območju nezaščiten, lovec ni ravnal pravilno, ker je streljal na medveda, ki ni delal škode. Lovski etiki in morali še ni zadoščeno, če lovec ubije žival, ki je zakon ne štiti. Odnos sodobnega lovca do vsake divjadi mora biti drugačen kakor nekoč. Razen tega je bil medvedič star 2–3 leta; o medvedu lahko govorimo šele, ko dozori, to je od 6.–8. leta dalje. Tak medvedič gre iskati svoj lastni življenjski prostor in je žalostno, da ga pri tem podere krogla.

Lovske družine, na katerih območju se občasno pojavi medved, bi morale tudi o lovu na to divjad zavzeti ustrezno stališče in ga vnesti v poslovnik. Primer: Lovske družine idrijske lovske zveze so sprejele sklep, da je odstrel medveda dovoljen samo od 1. 10. do 30. 4., torej enako kakor na območju, kjer je medved zaščiten. Dovoljeno pa je odstreliti samo odraslega medveda. Vodeča medvedka je zaščiten. Če pa se pojavi roparski medved, o odstrelu LD sklepa posebej. Lovec na Idrijskem, ki je uplenil medveda v nelovnem času, je bil izključen iz LD.

Gospodarska komisija LZS

Janez Udir, LD Kropa, s plenom

Foto R. Gašperšič

zal, a zaradi mraka lovca nista upala za njim. V Partizanskem domu na Vodicah sta pridobila še čuvaja LD Kropa Srečka Prema in dva člana LD Jošt-Besnica Boga Žuma in Alojza Paplerja. Drugi gostje v domu pa so se iz Poldeta in Janeza norčevali, češ da sta streljala vse kaj drugega kot medveda in podobno.

Zjutraj jih je vseh pet odšlo na nastrel, kakih 15 minut od planine. Prvo površno iskanje ni nič kaj obetalo, zato so iskali bolj daleč in natančno. Srečko je ves čas trdil, da mu nekaj smrdi. In res so našli v neki kotanji med skalami in smrečicami vse povaljano, krvavo in polno iztrebkov, od tod pa se je zaznavna sled vlekla v goste smreke. Kaj zdaj?

Pa so se pogumno odločili, v upanju, da je medved že mrtev. V strelcih s pripravljenim orožjem so se odpravili v goščo. Po nekaj korakih pred njimi zabrunda. Prvi

zagleda medveda Bogo in hitro strelja, takoj za njim še Srečko pomeri v glavo in sproži. Medved se zgrudi mrtev.

Zvlekli so ga na prosto, si ga dobro ogledali, mu dali zadnji grizljaj,** uplenitelju Janezu pa čestitali.

Medved je tehtal 125 kg, dlaka je po spodnjem delu telesa temnejša, po hrbtu pa svetlo rjava in rumenkasta. Seveda je Janez dal medveda preparirati.

** Zadnji grizljaj dajemo veliki pernat divjadi, ki se hrani tudi s popjem in brstjem (jereb, ruševac, divji petelin) in veliki dlakasti divjadi-prežvekovalcem, torej živalim, ki se pretežno hranijo z rastlinsko hrano. Medved ne dobi zadnjega grizljaja. Smrekova vejica med medvedovim zverskim zobovjem zgleda nekako tako, kakor če bi srnjaku za zadnji grizljaj dali v gobček kos mesa. Vse drugo o počastitvi uplenjene divjadi beri v Slov. lovskem priročniku, stran 429!

Uredništvo

Tega medveda so prvič videli 4. julija nad Čepulami pod Joštom, potem so ga sledili na Ratitovcu in zadnjih 14 dni se je zadrževal na Pokljuki. To so dokazovali razmetani štori in razbrskana mravljišča, nekaj dni pred uplenitvijo pa je bila tudi živina, ki se je pasla na posekah, precej nemirna. Medved je bil precej shujšan, saj na Jelovici zanj ni dovolj naravne hrane, na živini pa še ni naredil nobene škode.

Lovci in drugi pripovedujejo, da se je zadnjo jesen na Jelovici zadrževal še en medved. Sledili so ga na kolovozu pri Rovtarici, pri Lipniški planini pa je skočil čez cesto voz-

niku iz Dražgoš. Na Vodiški planini so neko jutro našli psa čuvaja v kanalu in ga z vsem mogočim dobrikanjem niso spravili ven; s silo so ga morali izvleči. Ne vedo, kaj naj bi ga tako preplašilo.

Zanimivo bi bilo ugotoviti, od kod prihajajo medvedi na Gorenjsko? S Kočevskega skozi Trnovski gozd, ali preko Zasavja v Karavanke? Ali si ta divjad razširja svoj življenjski prostor oziroma se želi vrniti tja, kjer je nekoč že bila, ali pa so to nam le malo poznana potovanja medvedov? Strokovnjaki naj torej skušajo najti odgovor o teh selitvah medvedov na Gorenjsko.

Kaj ga je gnalo na to pot?

Miloš Juvan

Sum, da je Rutnik divji lovec, je postal še večji, ko so Miha, Tine in Lipe, nerazdružljiva lovska trojka, zvedeli novico, da leži na Brinovi ravni ustreljen jelen.

Vest o tem je prinesel lovski pravnik Matevž, ki se je po bližnjici tam mimo vračal z vasovanja. Rutnika, ki se je pritepel bog ve od kod v razdrapan in opuščen mlin v Breški graben, niso vznemirjala njegova dejanja, saj je bil že vaju takšnih »podvigov« ter hkrati prepričan, da mu zaradi velike oddaljenosti od zadnjega naselja in kmetij lovci ne bodo prišli do živega. Sedel je ob kamnitem ognjišču in obiral rebra pred dnevi ustreljene srne. Z mrkim pogledom je strmел v pojemajoče ognjene zublje in podoživljal minulo jutro, ko je uro hoda od mlina streljal na jelena. Prepričan je bil, da ga je obstrelil in da je poginil nekje v goščavi pod Brinovo ravno, kjer ga bo že našel. Srknil je iz umazane zelenke požirek

kačje slinе in se zleknil po lesenem pogradu.

Lipe, eden najbolj »zapečenih«, je predlagal tovarišema, da bi se takoj z mrakom odpravili v planino in ugotovili, koliko je resnice na tej novici. Še bolj pa so si želeli, da bi končno ujeli Rutnika, ki že drugo leto mrhari v tem najbolj oddaljenem predelu lovišča.

Po triurni hoji so prispeli v lovsko kočjo pod vrh z ruševjem poraslega Brina. Zakurili so in od znoja mokre srajce so se kmalu posušile. Domače klobase, ržen kruh in vroč čaj z rumom so razvozljali dokaj molčeče jezike od naporne hoje utrujene družbe. Miha, najbolj zgovoren, je predlagal, kako naj bi ujeli Rutnika, ki bo verjetno stikal za zastreljenim jelonom. Sklenili so, da bodo že pred svitom na kraju dogodka in čakali...

Rudl, kakor so še drugače klicali Rutnika, se je prebudil. Napol v

snu se je zagledal v pošastno senco, ki jo je metala na steno zakajena leščerba. In polna luna je kukala skozi majhno okno. Vstal je, segel po zelenki smrdečega tropinovca, ki si ga je prislužil s pripravljanjem stelje pri kmetu Strdincu. »Ej, ti in moja drotlaufERICA,« je brundal in pobožal zarjavelo puško, ki jo je potegnil iz večje narejenega skrivališča pod kamnitim ognjiščem. Hvalil je zelenko in puško, s katero je pobil že toliko srnjih mladičev, brejih in vodečih srn, srnjakov in včeraj prvega jelena. Zopet je srknil požirek, da mu je zaprlo sapo. Zakašljal je, nato pa iz glinaste posode v dušku spil napol skisano kozje mleko. Z masnim rokavom si je obrisal ostanke s kosmatega, neumitega obraza. Počasi je odprl lesena vrata in opazoval luno, ki se je že skrivala za vrh Brina...

Ob luninem zatonu se je trojka lovcev že pomikala proti Brinovi ravni, na kateri naj bi ležal ustreljen jelen. »Še slabe pol ure hoda,« je šepnil Lipe, ki je dobro poznal stezo, po kateri so se bližali določenemu kraju. Na robu Brinove ravne so obstali in prisluhnili. Od daleč so slišali srnjakovo bokanje. Nasekali so smrekovih vej in si pripravili udobno čakališče. Polegli so in čakali. Pričelo se je svitati. Iz razmišljanja, kako se bo končal današnji dan, jih je zmotil divji petelin, ki je zletel iz goste kulture. Radovednost, kakšen jelen leži na jasi, kakšno rogovje ima in kako je bil zadet, je bila v njih vedno večja, vendar je bila želja, da dobe Rutnika, še močnejša...

»Čas je, da ga grem poiskati, sicer se še usmradi,« si je dejal Rudl, ko je zavezoval vrečo, ki jo je imel za nahrbtnik. Ugasnil je brlečo petrolejko, pobrskal po ognjišču in si z ogljem namazal obraz. Prisluhnil je v noč in odšel. Previdno, kot je znal, je puščal za seboj korake

proti Brinovi ravni, nad katero je streljal jelena.

Lešnikar na vrhu smreke je opozoril lovce, da skriva gozd nekaj sumljivega. Je na pohodu Rutnik, ali izstopa na pašo divjad, ali pa so se izdali lovci? Minevale so minute... Sonce je s prvimi jutranjimi žarki zablestelo v rosni travi. Nedaleč od prizadevnih lovcev pa je ležal na biserni rosni trati kralj naših gozdov, lep dvanaajsterak, s še kosmatim rogovjem, zadet v zarebrje...

Pred Brinovo ravno, ki jo je obkrožil, se je Rutnik odpočil, popil nekaj žganja in nato pričel iskati. Po brezuspešnem iskanju se je podal proti globeli, katere se je zaradi čistine vedno izogibal. Končno mu je roj muh ob majhni smreki izdal jelena. Pred njim je ležal njegov prvi. Z znojnega in razmršenega lasišča si je snel pokrivalo, odvrnil vrečo in jopič, zavihal rokave, izza pasa potegnil nož in pokleknil, da bi se lotil jelena. Pa ga je zmotil glas krokarja, ki je zakrožil nad plenom. Rudl je postal oprezen. Na jelena je vrgel jopič in vrečo ter ga zavlekel do gozdnega obronka...

»Počakajmo, da ga mine opreznost!« je šepnil Miha, ki je skozi daljnogled spremljal Rutnikovo početje. Lovci so postajali čedalje nestrpnejši. Previdno so se dvignili in se pripravili, da ga ujamejo.. Oster pogled čez jaso je bil Rutniku dovolj, da je opazil človeško postavo. Spustil se je v beg proti globeli, da bi se skril v skrivališču pod zemljo, ki ga je uporabljal za shrambo ubite divjačine. »V mlin ne grem, da me tam ujame in izročite sodišču. Ne, tega ne boste dočakali od Rutnika. Tudi v skrivališče ne grem. Ne bom tam počakal kakor lisjak v pasti!« Zasopel je obstal na jasi, pod katero je žuborel potoček. Podzavestno je segel v malho po zelenko in izpil do dna. Čuden pogum je nenadno vzplamtel v njem. Rad bi

Kako bridko se včasih življenje poigra s človekom, ki ga je od mladega spremljala »sreča kriva«...

zopet tek, da bi prispel v mlin. Tam je njegova puška. Z njo v rokah bi se z zasledovalci drugače pogovarjal. Deset bi jih lahko

prišlo, a rok mu ne bi zvezali. Nikoli, Rutniku že ne! Toda mlin je zdaj daleč, predaleč, ko po bregu iz več strani šumi listje...

Znane uplenitve medvedov na Gorenjskem od l. 1915 do 1972

Zap. št.	Uplenjen		Kje se je zadrževal	Škodljiv	Teža kg	Dlaka
	datum	kraj				
1.	7. 8. 1915	Oblakova planina na Jelovici	Jelovica-Pokljuka, poletje 1915	ne	100	svetlejša
2.	29. 3. 1937	Ratitovec	Kranjska gora, Jelovica, Pokljuka	?	180	temnejša
3.	3. 2. 1964	Vogel	Jelovica, Pokljuka, od poletja 1963	?	98	temno rjava
4.	1. 4. 1966	Lom nad Tržičem	Karavanke med Tržičem in Jezerskim, od novem. 1965	da	?	temno rjava
5.	24. 5. 1968, povožen	Globoko pri Radovljici	Jelovica, Pokljuka	ne	100	temno rjava
6.	avg. 1969, obstreljen	Vodiška planina na Jelovici		ne	?	temno rjava
7.	29. 7. 1972	Vodiška planina na Jelovici		ne	125	svetlejša

»Slišim vas, od vseh strani se mi bližate, s puškami na strel, da me ujamete... Ne, hudiči, tudi če vas je sto, ne boste me, Rutnika nikoli!«

S spačenim obrazom se je zazrl v mogočne veje stare bukve.

Miha, Tine in Lipe so postali, ko so daleč spodaj v gozdu zamrli koraki bežečega Rutnika. Ali se je ustavil, da se pripravi na obram-

bo? Morda je došel do skrivališča, kjer ima puško? Lovci so se razdelili in se previdno spuščali po bregovitem gozdu. Na jasi, pod katero žubori potoček, pa so končali zasledovanje. Izpraznili so puške...

Z vrha Brina je vel močan veter in majal tudi vejo, na kateri je visel na vrvi divji lovec – mrtev.

Lovčeva hči

Tone Svetina – ilustriral Štefan Planinc

XI.

Ko se je Boštjan prebudil, je na ognjišču plapolal ogenj. Skozi zaprašena okna je prodirala motna svetloba oblačnega jutra.

»Kje sem? Kaj se je zgodilo?« je pomislil. Skušal je premakniti glavo in se dvigniti, pa je začutil ostro bolečino.

»Tamle je okno in tamle so težka hrastova vrata. V Nekovi bajti sem!« Ob ognju se je pretegnil pes. »Volkun, Volkun,« je dahnil Boštjan komaj slišno. Pes je vstal, se otresel in z repom veselo pomahal. Povzpел se je na pograd in položil glavo k Boštjanovemu licu. Zacvilil je in mu začel lizati obraz in roke. Boštjan se je nasmehnil: »Priden, Volkun, priden.«

Potem je Volkun skočil k vratom, se povzpел h kljuki in zalajal. Počasi in tiho so se odprla in v kočjo je s kiblo vode kot tihotapec stopil Nek.

Volkun se je spet pognal k Boštjanu. Tedaj se je Nek srečal z Boštjanovimi očmi.

»O, fant moj! Mislil sem že, da je po tebi. Plaz te je strašno zmrcvaril. Vidiš, Boštjan, tale te je rešil, tale! Njegov nos! A nič ne maraj, Boštjan, malo boš potrpel! Prvič v

življenju boš malo poležal. Jaz te bom izlizzal.«

Boštjan se je nasmehnil. Spomnil se je, da Nek rad govori o svoji zdravniški praksi. Pri ljudeh je imel res nekaj ugleda, nosil jim je zdravilna zelišča in svetoval, kako naj se zdravijo.

Nek je odložil kučmo, se vrtel po koči, nalil v črno ponev vode, brkljal po polici, si nataknil naočnike in izpod njih sila zaupljivo in važno pogledal Boštjana: »Veš, Boštjan, ranocelstvo je natančna stvar. Malo naj spregledam, pa te spravim pod zemljo.« Ko je voda zavrela, si je zavihal rokave, si umil roke in segel na polico. Tam je imel vrsto lončkov, stekleničk in vrečic. Vzel je arnike in lonček zajčje masti.

Nato se je lotil Boštjana. »Vidiš, Boštjan, najboljšo srajco sem moral raztrgati, pa nič ne de, treba te je obvezati.« Izmil mu je rane in jih namazal. Boštjan se je kremžil, vendar ni rekel, da ga boli. Potem mu je roki in glavo omotal s povoji.

Po nekaj dneh je Boštjana začela mučiti vročica. Ležal je kot v ognju. Hrumenje plazu, gamsi, sneg, tema, Minka, Nek in Volkun so se

mu v nevezanih slikah prepletali po zavesti.

Nek ga je pustil pri miru in ni drezal vanj. Čakal je, da se mu vrne moč. Vse tiste dni je oprezal za gamsi. Ker pa vreme ni bilo ugodno, mu lov dolgo ni uspel. Končno je le podrl šibkega kozla in ga z nočjo pritihtapil na Bukov hrib. Bil je zelo dobre volje. Hrane, s katero ni bil nikoli preveč založen, je že zmanjkovalo.

»Poglej ga, Boštjan, prilegel se nam bo! To ti povem, gamsova juhica, ta te bo vzdignila!«

Nek je gamsa odrl, ga zložil po kosih v škaf, pokril s kožo in odnesel v globoko vrtačo, kamor je spuščal meso tudi poleti, da se mu je ohranilo kot v ledenici.

Ko je vse opravil, je obrisal nož ob irhovice in se zavrtel po koči. »Ha, ha, ha, ha,« se je zasmejal, »še bo zapadlo snega, že diši po njem.« Na ognju je prekipevala juha, da so cvrčala mokra polena. »Vidiš, Boštjan, danes bo prava večerja. Gamsova juhica! Od vsega je najboljša! Saj ni čudno! Gamsi mulijo najboljše zeli.

Ko je bila juha kuhana, jo je nalil v tri skodelice. Eno je ponudil Boštjanu, drugo Volkunu, tretjo je postavil predse. Juha je vse tri poživila. Boštjan in Nek sta omedlela še vsak kos mesa, Volkun pa je z ostrimi zobmi mlet kosti, da ni prav nič ostalo.

Dnevi so tekli. Okoli kočje so brili viharji, da je vse ječalo. Veliko snega je nanoslo, za njim pa je nastopila ostra zima.

Boštjan je po dobrem tednu vstal in sedel k ognju. Potem sta ob njem posedala s starcem večer za večerom in se menila. Skladovnica drv, ki jo je Nek pripravil jeseni, je kopnela kakor sneg v južnih pomladnih dneh.

»Veš, Boštjan, star sem in dosti so me ljudje naučili. Zato sem se jim umaknil v goro. Le kadar se mi zdi, grem mednje. Le redkemu so odprta vrata moje bajte. Če bi ti

»Le pogledjte ga! Konec bi ga bilo, če ga ne bi bil vzel v oskrbo. Mesec dni ga že zdravim...«

pravil, Boštjan, kaj vse se je zgodilo v teh dolinah, odkar sem prišel sem, pa do danes, ko mi je brada začela siveti!« Počehljal se je, se zagledal v prepletajoče se ognjene zublje in oči so mu zažarele v mladeniškem soju. Njegov kocinasti obraz, ves razbrazdan, ožgan od sonca in ledenih viharjev, se je razlezel v dobrohotnem nasmešku.

»Poglej Nek, zadovoljna sva in ne gre nama slabo. Poznam pa ljudi, ki imajo vsega na pretek, pa jim še ni po volji.«

»O gotovo! Najteže je tistim, ki imajo vsega preveč, pa jim ni nikdar dovolj. Kar pogledj! Čim višje v robeh čepe njihove samotne domačije, tem raje ti bodo pomagali, čeprav sami ničesar nimajo.« Tako sta modrovala in obrala vso dolino. »Veš, Boštjan, saj tudi tale Jozelj ni slab, čeprav naju bolj grdo gleda. Le babo ima skrnobno. Vem, da bi se sam omečil in ti dal Minko. Rad ima deklet. Toda stara ne bo popustila. Zdi se mi, da je tisti polizani lovec Neži zelo všeč.« »Pusti te stvari, Nek! Videl sem ju z Jozljem, iz pečevja sem ju opazoval. Kozo sta ustrelila! Sklenil sem, da je najbolje, če pozabim. Raje se pogovarjajva o lovu, Nek, toliko jih veš, pa mi povej, kako ste včasih lovili!«

»To, to!« Nek si je prižgal pipo in začel. Zgodbo o divjih lovcih mu ni nikoli zmanjkalo, tudi po njih ga

je poznala vsa dolina. Nekaj so mu verjeli, nekaj pa ne, ker se je mož po potrebi tudi sproti izmišljal.

In zgodba je sledila zgodbi... Nek je pripovedoval in večeri so hitro minevali.

»Toda takega, Boštjan, kot je bil Gričarjev Tina iz Laz, ne pomnim. Naznanili so ga, da se peča z divjim lovom, pa sta prišla ponj žandarja. Družina je bila pri kosilu in stari materi je žlica padla iz rok, ko sta vstopila. Tina ju je čudno pogledal, žandarja pa njega. To ti je bil plečat fant, močnejši od tebe, pravi orjak, tudi za glavo večji, da ti povem. Roke je imel ko medved in pesti kakor klešče. Kadar je vstal izza mize, je zrastel skoraj do stropa. Nič se ne ve, kaj bi se zgodilo, če se Tina ne bi zbal za domače, tako pa se je mirno pustil zvezati.

Ko sta ga gnala skozi vas kakor medveda na verigi, so se odpirala okna in vrata. Vaščani so se čudili, kako da se je pustil ugnati.

Prignala sta ga v dolino, Bila sta prepričana, da ga bosta brez težav prignala tudi v mesto. Nenadoma pa je Tina, ki je vso pot trdovratno molčal in gledal v tla, odgovoril žandarja: Fanta, zdaj bom pa jaz šel na svoje, upam da mi ne bosta zamerila! Žandarja sta se zasmejala, prvi je pritegnil verigo, drugi pa ga je brnil, da je Tina še bolj razgrela. Medvedji roki sta

se napeli, verižica se je zarezala v meso in se pretrgala kakor vrvica. Široko je zamahnil s svobodnimi rokami. Z enim udarcem je pobil prvega žandarja na tla, potem pa še drugega treščil na prašno cesto. Puški jima je vrgel v potok. Tako ju je zmikastil, da jima je obleka visela kar v cunjah. Potem je izginil v gozd. Eh, še so ga iskali, toda nikoli več ga niso dobili. Drzen človek je bil.

No, Boštjan, še eno ti bom povedal, da boš vedel, koliko lahko zaupaš ženskam. Pa ne samo to! Vidiš, jaz sem se vedno držal pravila: Dokler ve eden, ne ve nobeden; ko vesta dva, ve že pol sveta, ko pa vedo trije, vedo vsi.

Tega pravila se pa ni držal moj dobri prijatelj Urban. Saj je že umrl. Večkrat sem se oglašil pri njem in mu nabrusil marsikateri sveder. Tudi prespal sem za njegovo pečjo. Čedno kmetijo je imel, mlado ženo in to napako seveda, da ga je vleklo v gozd, kakor jo imava midva.

V gorah onkraj doline je imel revir lovec Ditrich. Tudi gozd je čuval. Mrkogled, rdečelas in osoren dedec je bil, zadirčen in oster. Ljudje so se ga bali. Če je dobil ženico, ko je pobirala suhljad, ji je pobral do zadnje veje in jo surovo ozmerjal. Še otrokom je stresal jagode, če jih je našel na poseki. Janška je obstrelil. Govorilo se je, da je nekje na Češkem, kjer je bil prej v

službi, pospravil dva človeka. V revirju ni hodil po stezah, prihajal in odhajal je z nočjo kakor prekanjen lisjak.

Pred božičem je bilo in sedeli so v gostilni. Urban je bil pijan, pa se je dal zdražiti, da bo v Ditrichovem revirju odbil gamsa. Precej so stavili. Trije so bili.

Tudi z menoj je govoril in poizvedoval, kje se dedec drži. Odsvetoval sem mu. December pa se je bližal koncu in Urban se je z nočjo odpravil na lov. Niti do strela ni prišel. V Srednjem vrhu ga je, skrit za skalo, pričakal Ditrich. Že od daleč ga je bil ugledal. Naperjeni puški se je Urban, čeprav je bil močan in pogumen, moral podati. Upal je, da bo mrkega čuvaja kako drugače ukanil. In res! Nad Rjavimi policami se je Ditrichu majčkena neprevidnost silovito maščevala. Zaupal je Urbanu, ki je šel kot ovca. Približal se mu je, Urban pa je treščil vanj in zgrabila sta se za lovčevu puško. Ruvala sta se na robu prepada. Grčav je bil dedec in malo je manjkalo, da ni Urbana pomedel v prepad. Nazadnje je z glavo udaril ob kamen in Urban se ga je osvobodil. Hotel je odpetati, pa ga je Ditrich prijel za nogo. Urban pa po njem z derezami. Potem ga je zvalil čez peč. Spomladi so ga našli v plaz. Vso dolino so preobrnili žandarji, toda ljudje so molčali. Privoščili so Ditrichu, da jo je skupil.

Urbana pa je vest močno pekla in nič več mu ni bilo do lova. Toda obstanka ni imel. Zaprošil je za potni list in se odpeljal v Ameriko. Preden pa je odšel, je vse skupaj zaupal ženi, ki je ostala s sinkom sama doma.

Leta so minevala. Urban je garal v tuji deželi in si precej zaslužil. Toda srečen ni bil. Koprnel je od hrepenenja po domačih gorah in ljudeh. Domov je pisal dolga in žalostna pisma. Medtem mu je bolezen pobrala otroka. Žena je ostala sama in vedno redkejša so

bila njena pisma. Urban je bil prepričan, da so se govorice o Ditrichovi smrti polegale, pa se je odločil, da se vrne. To je pisal ženi.

Žena, ki si je medtem poiskala drugega, je kar prijetno živela z denarjem, ki ji ga je pošiljal Urban. Pokazala je pismo in glas je šel po dolini. Tako je tudi gospoška zvedela, da je Ditricha ubil Urban. V Ameriko so poslali biriča in Urbana so uklenjenega prignali nazaj. Petnajst let je dobil. Ni jih preživel. Od nekega arestanta sem zvedel, kako je dan za dnem strmel skozi rešetke proti goram. Ko je nastopila prva pomlad, je ugasnil. In kakšen dedec je bil!

»Ta je pa žalostna, Nek! Najbolje je, da se nehava ukvarjati z divjim lovom. To je nevaren posel.«

»Ne samo nevaren, Boštjan, tudi ne nese! Le to je čudno, da nobenega, ki se ga prime, nič več ne spusti.«

Ko je Nek neko jutro previjal Boštjanove rane, je Volkun pred kočjo jezno zalajal. »To bo pa človek! Katerega hudiča pa je prineslo v robe?« je dejal in se spogledal z Boštjanom.

Skočil je k vratom in poklical psa. »Sem pojdi, Volkun!« se je drl, pes pa ga ni hotel ubogati; kar naprej je divje lajal in dlaka na hrbtu se mu je sovražno naježila. Le s težavo ga je spravil v kočjo in priklenil. Po parobku sta šla proti kočji dva žandarja.

»Žandarji, Boštjan, žandarji! Hitro lezi!«

Boštjan se je poravnal na pograd, Nek pa je začel begati po kočji. »Boštjan, pa vendar ni ostala kakšna dlaka?«

Vse kote je obrnil in šele ko se je prepričal, da ni ničesar, se je odahnil.

»Nasmej se, Nek, nasmej! Kaj se boš bal žandarjev! Gorje, če jima pokažeš, da se bojiš! Lepo ju počakajva, nič nama ne moreta.«

Ko sta se žandarja približala kočji, je začel Volkun spet divje renčati;

komaj sta ga umirila. Nek je stopil k vreči koruzne moke in jo vsul v pločevanast lonec. »Da bosta vide-la, da natepava le žgance,« je pomežiknil Boštjanu.

Pred kočjo sta si žandarja otrkala čevlje. Ko so zabobneli na vrata udarci, se je Nek odzval z nekoliko tanjšim glasom: »Kar naprej!«

Žandarja sta vstopila. Na puškah sta se jima lesketala bajoneta. Kazalo je, da sta prišla po službenem poslu.

»Dober dan!«

»Dober dan!«

Odzdravil je Nek; Boštjan je molčal in gledal v strop. Žandarja sta se ogledovala po koči. Prvi je bil visok, naveličanega obraza, na rokavu je imel našitke. Verjetno bo vodja, je pomislil Nek. Drugi je bil manjši, precej čokat, rumene brčice so mu visele izpod debelega nosu. Nek je še vedno miril psa, ko je vodja spregovoril z važnim, osornim glasom:

»Ali ste vi ogljar Nek?«

»Bo že tako, če vi pravite.«

»Ali ste vi Vršnik Boštjan?« je z ostrim pogledom ošinil Boštjana. Boštjan je zapičil vanj hladni, jekleno sivi pogled in molčal.

»Prijavljena sta, da se ukvarjata z divjim lovom. Nalogo imava, da izvršiva preiskavo,« je nadaljeval vodja.

»Sveta Jera! Kdo vam je le to natevil, gospoda?« se je počehljaj Nek. »Poglejta, gospoda orožnika, mene, starca! Onemogel sem. Moje roke poglejta! Svedre kujem in brusim.«

»Kaj pa je z njim?« se je oglasil drugi žandar in pokazal Boštjana.

»Tega ubogega fanta dolžite? Le poglejta ga! Konec bi ga bilo, če ga ne bi bil vzel v oskrbo. Mesec dni ga že zdravim. Ves je polomljen, še premakniti se ne more.«

»Tako, polomljen?« je vprašal prvi.

»I, ko sva seno vozila s planine, ga je podsul plaz. Gospoda, polomljene sani si oglejta. Ne vem, če je še katera koščica v njem cela. Kdor

trdi, da se ukvarjava z divjim lovom, naj ga ne zgreši bolezen!»

»Tiho, stari, ne čenčaj neumnosti! Opozarjam te, da govoriš samo to, kar boš vprašan,« je osorno zavpil vodja in sunil Neka v ramo, da se je mož opotekel. »Povej, kje so puške!«

»Kakšne puške, gospoda? Kar vse si oglejta! Vse vama je na razpolago.«

Žandarja sta začela brskati po koči. Vse sta premetala. Tudi pograd, kjer je ležal Boštjan, sta pregledala. Nek jima je moral pristaviti lestev, da sta zlezla na podstrešje. Dolgo sta ropotala, nato pa se jezno vrnila. Potem sta si ogledala še vso okolico, obhodila Nekove sledi, brskala v sneg in iskala ob potoku: toda ničesar nista našla.

»Vidita, gospoda, nedolžna sva. Nikomur nočeva nič žalega, pošteno živiva.« Žandarja se nista menila za Nekovo govorjenje, pač pa je vodja izvilkel zamaščeno beležnico in začel pisati zapisnik. Ko sta drezala tudi z vprašanji, ki niso imela z lovom nobene zveze, jima je Nek odgovarjal kakor jezični dohtar. Tudi v Boštjana sta se vtaknila, a dobila sta le nekaj hladnih, odsekanih odgovorov.

Slednjič sta odšla. Nek se je globoko oddahnil, ko pa sta se izgubila v globeli, mu je privrela na dan vsa jeza.

»Ali si videl, Boštjan? Prekleta gosposka hlapca! Preneumna sta, da bi prelisčila Neka! Ščurka! Puške! Gamsa! Zlato uro, če hočeta! Ali se ti ne zdi, Boštjan, da sta zasmradila najino kočo?«

»Dobro si se obnašal, Nek, jezika nisi hranil!«

Nek je v železno ponvico zajel žerjavice, brskal po polici, nato pa natresel na ponvico dišeče smole in suhih brinovih vejic. Belkast dimček se je dvignil pod strop in prijetno je zadišalo.

»Naj pokadim za smradljivcema! Že drugič sta bila v moji bajti. Hujša vsiljivca sta kot huda ura. Pri-deta, kadar se ju najmanj nadejaš. Dobro, da si mi pomagal, Boštjan, ti še ne veš, kako je za mrežo!«

»Raje pomisli, Nek, kdo naju je naznanil?«

»I kdo? Ne vem, če bi bil Jozelj? Ne verjamem.« Še sta ugibala, nazadnje pa je rekel Nek:

»Silno previdna bova morala biti, na muho so naju vzeli!«

(Se nadaljuje)

bele jelenjadi so potem spustili v to oboro. Da bi odvrnili pojave degeneracije, so jo že okoli leta 1880 križali z domačo navadno jelenjadjo. To je uspelo in živali so telesno krepke in jeleni imajo močno rogovje. Zato še sedaj uporabljajo to prakso križanja. Poskus, da bi dobili nekaj belih jelenov za osvežitev krvi iz Anglije, se ni obnesel zaradi velikih transportnih težav. Stalež bele jelenjadi se je takole razvijal: leta 1895 je bilo 110 živali, 1899 – 99 živali, 1935 – 84, 1944 – 39.

Decembra 1943 so namreč pripadniki nemškega »Wehrmachta« v enem dnevu postrelili 23 belih jelenov in jih razposlali kot božična darila. Roparska fašistična vojska pa je stalež še nadalje redčila, tako da je bilo treba velikih naporov in mnogo ljubezni, da se je ohranila zadnja na svetu živeča bela jelenjad in se zopet razmnožila.

Po intenzivnem prizadevanju kolektiva državnega gozdarskega podjetja Ronova se je število dvignilo na vsega 47 živali, od tega je 26 čistih belih košut.

V tej obori so tudi fazani in okoli 170 damjekov.

M. Š.

Po lovskem svetu

Bela jelenjad

V lovskem glasilu DRN Unsere Jagd, št. 10/72, poroča P. Schonert, da je leta 1971 v ČSSR videl in opazoval pravo, pristno belo jelenjad, ki je edinstvena na svetu. Ob pojavu teh belih živali, piše, je strmel kakor v prikazni iz pravljic in bajk. Ob vasi Žehusice, 7 km severno od Časlave in 70 km vzhodno od Prage, je na vznožju Železnih

gora 250 ha velika obora za jelenjad. Od površine je 120 ha travnikov in celi pasovi petstoletnih hrastov, ostankov nekdanjih prostranih hrastovih gozdov.

Leta 1830 je bila postavljena obora za belo jelenjad. Že okoli leta 1780 so belo jelenjad pripeljali iz Perzije. Zaradi neustrezne nege je večina živali poginila. Preostanek

MALA PODLASICA JE V DRN ZAŠČITENA

Lovska revija DR Nemčije Unsere Jagd poroča v št. 5/1972, str. 145, kako varujejo malo podlasico pri lovljenju velike podlasice ali hermelina v pasti. V steni lesene pasti izrežejo pravokotno odprtino 17 × 23 mm ali okroglo s premerom 23 mm. Ujeta mala podlasica se namreč skozi tako odprtino skoraj stoodstotno reši, hermelin pa ne. Odprtino okvirijo s pločevino. Tako varujejo malo podlasico, ki je velik zatiralec miši, katere sicer delajo občutno škodo na poljih. – M. Š.

Lovski oprtnik

Gamsi pri nižji nadmorski višini

LD Izlake pri Zagorju ob Savi ima stalne gamske, pri nadmorski višini 675 m, na Malovrhu. Pred časom tod ni bilo te divjadi. Kolikor daleč nazaj seže lovska kronika, so tod prvič videli gamsa še pred vojno, nekaj zatem pa še gamsjo kozo z mladičem. Potem dolgo časa ni bilo videti nobenega. Leta 1963 pa so se že pojavili tropi po 6 gamsov skupaj. Pred nekaj leti pa so opazili še večje trope, tudi po 8 živali skupaj. LD Izlake ima sedaj v svojem lovišču okoli 24 stalnih gamsov. Ker so si sami izbrali ta revir, imajo tod gotovo dobre življenjske pogoje, saj je teren skalovit, dosti pašnikov, veliko goščave, kjer se zlasti poleti radi zadržujejo. Seveda pa tudi lovci skrbijo zanje, saj so solnice čez leto vedno napolnjene, in tam okrog jih tudi pogosto vidi. Prizadevno skrbi za gamske tudi stalni lovski čuvaj Jože Vidmar, kateremu sta v pomoč Rudi Škobrne in Ernest Lesjak. Lovska družina pa skrbi,

da je v revirju Malovrh mir, zato tod tudi ne dovolijo loviti s psi. Pozimi ob večjem snegu gamske tudi krmijo. Dne 20. 10. 1971 se je Rudi Škobrne odpravil na lov na jerebe. Med potjo je opazil 6 gamsov. Ogledal si jih je z doljnogledom in opazil, da ima eden izmed njih pokvarjeno sprednjo levo nogo. Ko je videl gamsa, kako težko hodi po skalovju, se je odločil za strel. Ta predel je nad rudnikom, zato so tod nastale skalne drče in se po njih vedno proži kamenje. Tako je najbrž gamsa zadel v nogo težji kamen. Čeprav je bil gams daleč 200–250 m, se je izkušeni lovec Rudi odločil za strel. Jeknila je njegova trocevka in gams je padel mrtev kakih 20 m v predpad.

J. K.

Plemenit lovec?

V eni izmed številč Lovca sem bral članek, kakšni bi morali biti lovci in kakšni ne. No, oboji vedo dobro odgovor. Tisti, ki se držijo predpisov in imajo pravičen odnos do narave, so res pravi lovci, oni pa, ki delajo vse narobe, so mučitelji živali, mrharji in tatovi. Vemo, koliko nas je lovcev skupaj, žal ne vemo, koliko je med nami dobrih oziroma sla-

bih. Gotovo bi se lovska organizacija globoko odahnila, če bi se lahko odkrižala tistih, ki sedanje lovstvo nočejo pravilno razumeti. Ne drznem si sicer ocenjevati število ali odstotek enih in drugih, vendar bi postalo v lovskih vrstah bolj zračno, če bi se znebili slabih in bi ostali samo idealni lovci. Toda utopija je, da bi se jih rešili; ni lovskega rentgena, ki bi videl v njihovo črno notranjost, ni otipljivih dokazov (sumničenja ne zadostujejo!), da bi jih zgrabil že paragraf sam. Mogoče pa teh slabih niti ni tako veliko. Ostane tudi upanje, da se bodo vsaj nekateri slabi spreobrnil. Res so taki, to vem iz lastnih izkušenj.

Z idealizmom člankarja se vsi strinjamo, eni zato, ker je tako pravilno, drugi zato, ker upajo, da jim bodo idealisti še naprej polnili naravo z divjadjo, na kateri se bodo izživljali.

V članku se pa pogosto pojavlja beseda »plemenitost«. To me je pravzaprav spodbudilo za teh nekaj vrstic. Ob tej besedi sem se namreč globoko zamislil glede na njen pomen in njeno pravilno rabo v članku. Čeprav sam ne znam verodostojno obrazložiti, kaj vse beseda plemenitost pomeni, imam o njej le neko razlago, ki mi pravi, da se beseda v zvezi z lovom ne uporablja pravilno.

Náš davni prednik je jemal iz narave z vsemi sredstvi, ki jih je premogel, živali, ki jih je rabil za svoj obstoj in ga pri tem ni vodila nobena plemenitost. Tudi naši že prosvetljeni predniki se ne morejo ponašati s plemenitostjo pri lovu, saj so s parforsnimi lovi in v oborah dobesedno z mučenjem pobijali divjad. Tudi novejša doba, ko so zakoni začeli ščititi divjad, ni prinesla zaščite zaradi človekove plemenitosti, ampak zaradi gospodarnosti, sicer bi divjad popolnoma iztrebili (tako kot so jo tu pa tam).

ln današnje lovstvo – jasno poudarjamo in učimo – gospodariti moraš z loviščem povsem načrtno in to ne iz plemenitosti, temveč enostavno iz popolne preraču-

nljivosti: če ne bom gojil, če ne bom reševal neboljnih mladičev, če pozimi ne bom krmil, če ne bom vedno imel pred očmi skrbi za divjad, pač naslednje ali naslednja leta ne bom mogel vzeti (upleniti) iz tega naravnega hleva svojo nagrado (trofejo, športni užitek) in dohodek za organizacijo.

Ali ne dela tako vsak živinorejec v svojem hlevu? Vneto skrbi za svojo živino, izbira boljše pasme, boljše krmno, zdravstveno oskrbo, pušča potrebno število plemenske živine in vnovči prigospodarjeni višek. Je tu (vzporedno z lovskim udeleževanjem) mogoče govoriti o plemenitosti? Vsepoposod je preračunana pridobitnost, le z drugačnimi sredstvi.

Oboje, tudi lovstvo, ki ga izvajamo lovsko pravično, ni nobena plemenita dejavnost, ampak gospodarska dejavnost z neločljivim in zaželenim dodatkom športnega udeleževanja. Zato tudi lovstvu za navedeno dejavnost nikakor ne pripada okrasni naziv »plemenit«.

Ta vzdevek pripada lovcu (= človeku) le ob tistih dejavnostih, kjer nima izrazito gospodarsko pridobitvenih ciljev, npr. pri varstvu ptic pevk, da jih pozimi nesebično krmi, da jih reši iz umrtja (ne pa zaradi uničevanja insektov).

Nočem se kiliti s pavjim perjem niti s plemenitostjo opravičevati svoje poseganje v naravo, ker to ni potrebno. Lovsko pravično izvajanje lova namreč ni noben greh ali nečastno početje, četudi ni plemenito udeleževanje. Še najmanj lahko kritizirajo to tisti, ki brez pomisleka pojedjo srčkanega piščančka, telička, pujska, golobčka in še kaj, pa pri tem nočejo misliti na to, da bi te prikupne živali še lahko živele, če bi požeruhi bili plemeniti in jedli samo solato. Tudi na to ne mislijo, da je nekdo te živali prej moral zaklati.

Jaz bi bil torej zadovoljen, če bi se lahko imenoval lovskopravičen lovec, plemenitost pa bi skušal doseči z res nesebičnim delom pri kakem drugem udeleževanju.

Ludvik Marič

Rudi Škobrne z gamsom iz lovišča LD Izlake

»Slonček« v lovišču LD Most na Soči

Leopold Vitek, najstarejši član LD Most na Soči, je uplenil dokaj nevsakdanjo trofejo: dne 28. oktobra 1972 je v jutranjih urah lovil pod senožežmi in gozdovi na cesti Most na Soči–Čepovan. Rosilo je, vlekel je rahel veter, oblakovje je obljubljalo dež.

Na ovinku pod domačijo pri Bovtnarju mu je gonič Gero Travnogorski iz grmičevja pod cesto spodil zajca. Ta jo je mahnil na cesto (kot vse zajčje rodovine pred njim, ker s tem zmešajo psom štrečno) in obležal v ognju. Nenavadno suhljat, koščeni zajec, niti rokavica ne. Pravcato revšče. Naš lovec ga je odložil na obcestni kamen. Pa se je ulilo, pes je odjenjal v iskanju, lovec je pobral plen, da bi se vrnil domov – in odkril nenavadnost: zajcu je iz gobčka mollel nekakšen koščeni kačji jeziki. Dva dolga, ravna glodača, le rahlo zakrivljena, na koncih za spoznanje razprta. Desni meri 6 cm, levi, močnejši, pa 7 cm. Zgornja zoba, tudi deformirana, se vijeta navznoter, tako da nista bila vidna izpod šobe. Med spodnjima dvema je tičal debel čopek dlake, najbrž si ga je zajec načesal s kožuha.

Zajec, čeprav v vsem, tudi v begu pred psom, normalno živahen, je odrt bil le pest kosti. Kako se je siromak hranil, je vprašanje. Najbrž samo z ustnicami ali tako, da je glavo držal postrani, ko se je pasel. Zime za gotovo ne bi preživel, le kako bi namreč glodal veje in delbelca.

Ta na moč redka, zato pa dragocena trofeja je shranjena pri uplenitelju.

S. V.

Mufloni na Boču

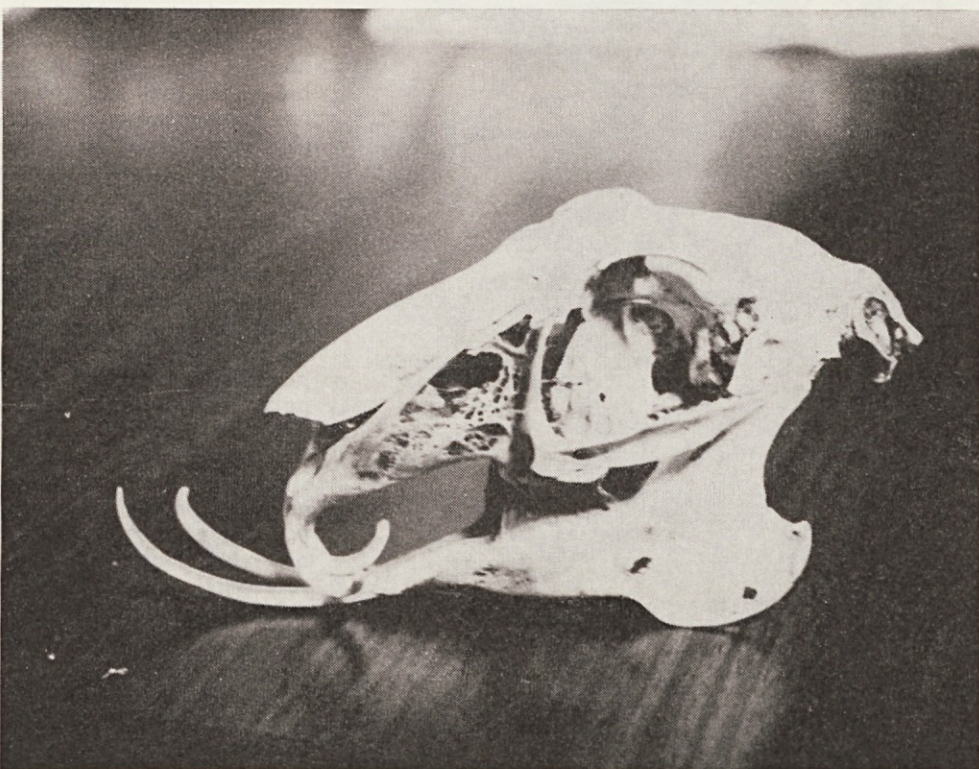
Lovska družina Poljčane je v dogovoru z LZS spustila v oboro na Boču 16 muflonov, 4 ovne, stare 2 do 5 let, in 12 ovc, starih 1 do 5 let.

Mufloni so bili prepeljani z Brionov in v Fažani pretovorjeni na kamion. Razmera dolga prevoza v noči od

Zajec z nenavadnimi glodači iz lovišča LD Most na Soči. Zaradi pohabljenosti čeljusti se zobje glodači med seboj niso mogli brusiti in so zrasli v te nenavadne oblike. Glodači namreč neprestano rastejo, podobno kakor kremplji ali parklji. Zato mora vsak zajec imeti ustrezno količino trde hrane za glodanje, da tako sproti odbrusi prirastek glodačev. Vzrok takšne rasti glodačev je nepravilna oblika čeljusti, predvsem spodnje, ki je ali spačena že od rojstva, ali posledica strela, vozila, bolezni. Če se glodači pri zapiranju ust škarjasto ne ujemajo, je glodanje bolj ali manj onemogočeno, s tem pa tudi obraba glodačev, ki se medsebojno ne morejo brusiti in ostriti. S časom razrastejo v nenavadne oblike in lahko docela onemogočijo jemanje hrane, da žival od gladu pogine, če oslabele že prej ne reši trpljenja kaka mesojeda žival. Takšni primeri so že opisani v tuji in domači lovski literaturi, so pa redki.

Uredništvo

25. do 26. avgusta 1972 so dobro prestali. Kljub temu, da so bili v zabojih dalj časa, ob izpustu v oboro niso pokazali – razen vznemirljivosti – resnejših motenj, kar je brez dvoma treba pripisati tudi ustreznim zabojem, znotraj obloženim z vrečevino. Med ljudmi je nova divjad zbudila veliko zanimanje. Zato so lovci v bližini krmišč postavili visoko prežo, od koder si jih »radovedneži« lahko ogledajo.

Poljčanske lovce pa skrbi, kako bo z življenjskim prostorom za to vrsto divjadi v bodoče, ker je na Boču celovitost gozda zelo razbita s cestami GG Maribor, obrat Slov. Bistrica, ki jih je iz leta v leto več. Lovci se boje, da bi se kolonija odselila v mirnejše kraje.

Tudi v prihodnjem lovskem letu ima LD v načrtu izpustiti v oboro približno enako število muflonov.

Poskus naselitve muflonov na Boču je gotovo uspeh za LD

Poljčane, saj so postavitev obore in druga dela zahtevala mnogo prostovoljnih delovnih ur. Uspeha pa ne bi bilo brez izrednega truda vseh, še posebno nekaterih njenih članov ter razumevanja in pomoči sosednjih LD ter podjetja EMI iz Poljčan, ki je oskrbelo brezplačen prevoz muflonov s svojim kamionom.

Jakob Črnoga

Pižmovka

Na terenu se večkrat srečamo z vprašanjem škode, ki jo povzroča pižmovka, ne zgolj s prediranjem nasipov, temveč tudi s tem, da obgrize nezrelo koruzo in v vodnih področjih zdesetka njen obrod. Živi v močvirjih, ribnikih, jezerih, ob rekah, predvsem ob vodah, poraslih z vodnim rastlinjem, in se ne ogiblje niti človeških naselij. Drži se v podtalnih rovih, podobnih

lisičinam. Izkoplje jih sama v nasipih ali strmih obrežjih med rastlinjem tako, da je vhod skrit. Bivališče, podobno bobrovemu, nad vodno gladino je zgolj za skrivališče v primeru nenadne nevarnosti. Ti rovi so prekrižani s hodniki pod vodo, a nekaj jih vodi na površje in služijo za dovajanje zraka. Pižmovka je glodavec iz družine voluharic, doma iz Kanade. Dokler se poljedelstvo ni razširilo po vsej deželi, so jo lovili zaradi kože, sem in tja celo zavoljo mesa. Dolga je okoli 55 cm, od tega je 25 cm dolg rep, ki je od strani sploščen, nekoliko odlakan in luskev ter služi za krmarenje. Kožuh je temno rjav, ki včasih preide v nekoliko sivkast ton. Noge so opremljene z močnimi kremplji za kopanje rogov. Pri plavanju potegne kremplje pod kožo. Zadnji nogi sta porasli s trdo dlako, namesto plavne kože.

Pižmovka se pretežno preživlja z rastlinjem, s sladkimi koreninami šaša, z nezrelo sladko koruzo, v sadovnjakih kraje jabolka, korenje, ne zamaže rib in ikre so ji prava slaščica. Za hrano gre ponoči. Pozimi živi v gnezdih iz trstja in šaša.

Konec zime se pari. Tedaj se ji napne žleza z ostrim dahom, kar je njeno spolno valobilo. Samica kotič štirikrat letno, vsakrat po kakih 8 mladičev. Zaradi tolikšne plodnosti se hitro množi ter se brž začne seliti ob tokovih rek. Poletne selitve so posledica nagona, jesenske pa pomanjkanja hrane. Pižmovko je v Evropo naselil v bližino Prage leta 1905 grof Mansfeld. Od tod se je razširila že skoraj po vsej Evropi.

Človek v svoji nepremišljenosti, ko ne pozna zakonov naravnih dogajanj in biotopov, veliko greši in se napake kasneje le težko popravi. V Avstralijo je npr. prenesel domačega psa, ki je v stoletju podivjal ter je postal najkrvoločnejši ropar, imenovan dingo. Tja je človek prenesel tudi kunca, ki je zaradi silne razmnožitve povzročil podobne težkoče kakor dingo. Ali pa naselitev mungosa na naša otoka Mljet in Korčulo, kjer dela veliko škodo z uničevanjem domače perjadi.

M. Koritnik

S psom za gamsom

Prvič sem šel na gamsa. To je bilo v Supadu pri Tolminskih Ravnah. Z menoj je bil lovec-vodnik Pavle Kogoj iz Tolmina. Na mesto sva dospela ob 10. uri. Takoj sva zagledala pet gamsov. Vodnik mi je pokazal, katerega naj streljam. Gams je bil očitno s prvim strelom dobro zadet, a se je samo stresel in nekako privil k sebi ter po nekaj trenutkih začudenega strmenja odhitel v neznano. S Kogojem sva začudeno gledala za njim. Prvi je prišel k sebi Kogoj in odredil da greva na nastrel. Tam je bilo le nekaj dlak. Zato sem posumil, da sem morda zgrešil, oziroma gamsa samo »obliznil«. Kogoj se ni zadovoljil z dlako, ampak je nadaljeval z iskanjem krvi. Prepričan je bil, da je bil strel točen in smrten. Po nekaj deset metrih je res našel na odpadlem listu kapljo krvi. To naju je ohrabilo. Začela sva s temeljitim iskanjem in kmalu ugotovila, da je moral biti gams prestreljen. Kaplje krvi so bile namreč v takšni medsebojni razdalji, kar je potrjevalo vstopno in izstopno rano. Po uri ali dveh sva odšla po psa in nadaljevala z iskanjem. Pes je gamsa našel v petih minutah mrtvega na skalni polici. Ležal je na takšnem mestu, da ga brez psa ne bi nikoli našla. Da sva se odločila za psa, je bila pa potrebna ura ali dve, kolikor časa sva se brezplodno potikala po hosti. Še dva kilometra je moj prvi gams blodil do smrti, zadržujoč izliv krvi.

Tovariši lovci, v takšnih in podobnih primerih se spomnite prej na psa, kakor pa sva se midva!

Anton Kavčič,
Kobarid

Pojasnilo

Članek v 9. št. Lovca »Planinskemu orlu zaščito vse leto«, ki ga je podpisal Poldi Travner, je prepis dela članka »Planinski orel – vprašanje njegovega obstoja«, objavljenega v listku Proteus (L. 34, št. 7), avtorja Janeza Gregorija.

Uredništvo

Preža sameva

Foto VI. Pleničar

Med gamsi pri Bivaku-4

V oktobrskem Lovcu 1972 je Bivak 4 in mene predstavil lovcem J. Švagelj. Bivak 4 je planinska postojanka v višini 1980 m, pod Stenarjem (2501 m) in Križem (2410 m), torej v gojitvenem lovišču Triglav. Prvi Bivak 4 je bil zgrajen nekoliko višje, 2000 m visoko, a ga je leta 1951 razdejal vihar, ker ni bil pritrjen z jeklenimi vrvmi. Sedanji Bivak 4 na višini 1980 metrov je bil zgrajen in odprt leta 1953. Vanj se zaman zaletava vihar, ker je pritrjen ob skale z dvema močnima jeklenima vrvmi. Lastnik bivaka je SPD Jesenice. Bivak je neke vrste zasilna planinska koča, poslučujejo pa se ga predvsem izurjeni planinci in gorski plezalci. V bivaku lahko spiš in si skuhaš, umiješ se pa na bližnjem snežišču.

Bivak že oskrbujem tri leta v poletnih mesecih. Tu živim sam v družbi z gamsi in planinskimi kavkami, redkemu planincu pa rade volje postrežem s čajem in prenočiščem. Z gamsi sem se seznanil na svojih številnih vzponih na Škrlatico, Stenar in Križ. Dobro vedo, da nimam puške, ampak samo fotoaparata. Dobro poznajo mojo postavo in moj žvižg. Ostanke hrane vedno postavim na skalovje pred bivak. Teh gamsi seveda ne jedo, pač pa črne gorske kavke z rumenim kljunom. Gamsom pa nekaj korakov od bivaka večkrat postrežem s soljo. V jutranjih ali večernih urah pridejo na moj žvižg, ližejo sol in kozlički se veselo igrajo pred bivakom. Pokličem jih na poslastico, če sem sam. Kajti nezaupljivi so, če je v bivaku še kak človek. Gamsi so tudi moji najzanesljivejši napovedovalci vremena. Če se zjutraj pasejo v plaz pod Dolhovo špico ali pod Kriško steno, je gotovo kmalu slabo vreme. Če gredo pa na pašo nad Dolhovo špico proti Škrlatici, kjer je najbolj sočna trava,

Koza prihaja na moj žvižg

Foto F. Hladnik

je znak za lepo vreme ves dan. Takrat se brez skrbi podam na potepanje po bližnjih stenah in vrhovih do mraka.

Lani (1972) je pogosto prihajala na obisk k bivaku stara koza le z enim rogljem. Prihajala je sama sredi dneva, kajti zjutraj in proti večeru pa tudi ponoči ob luninem svitu pride tropič ali cel

trop. Ali jo je trop izločil zaradi odbitega roglja?

Septembra lani je začela prihajati tudi sama koza z mladim. Močno je začela kašljati po prvem obilnem septembrskem snegu. Sklepal sem, da se je prehladila, saj tudi divje živali niso železne. Dobro sem poznal to kozo. Prej se je vedno držala v tropu, ko pa je začela kašlja-

ti, je začela z mladim hoditi sama. Ali je tudi njo trop izločil?

Večkrat se zamislim v življenje gamsov, svojih prijateljev, in ugibam o zakonitostih njihovega življenja. Na veliko vprašanj nikakor ne najdem odgovora, kajti mnogo skrivnosti skriva mati Narava.

Franjo Hladnik

Gamsa ob Bivaku-4

Foto F. Hladnik

Mladi pišejo

Medvedov plen

To se je zgodilo v lovišču LD Predgrad.

Mesec november se je nagibal h koncu. Bilo je 30 cm zmrznjenega snega. Pred mrazom si bil varen le ob topli peči. Luna, ki se je vsak večer pripeljala na svoji zlati kočiji izza gora, je postajala vedno debelejša. Oče je pridno metal vabo lisicam ter se zadovoljno oziral v smer, od koder je nebo vsak večer pravilno žarelo od vzhajajoče lune. Še enkrat je pregledal prežo na debeli hruški, ki je samevala na obronku gozda. Ko je prišel čas, sva se odpravila. Topli in težki bundi, ki sva jih bila oblekla, sta naju tlačili k tlom in sneg pod nogami je enakomerno škripal. Prispela sva do preže in se udobno namestila. Pod nama je počivala vas v nočni tišini, kakor kokoš na gnezdu. Tu pa tam se je oglasila lisica, ki ji je želja po dolgo-uhcu vznemirila želodec. Rachel vetrič je razgibaval veje, da je otožno zaškripalo. Tedaj se je od daleč zaslislalo cviljenje divjih prašičev. Glasovi so prihajali s pobočja, poraslega s starimi hrasti, kjer je domovanje divjih prašičev. V neenakomernih presledkih se je slišalo presunljivo cviljenje. Napeto sva poslušala in se začudeno spogledala. Cvilež se je bližal sosednji vasi Gornji Podgori in nad vasjo utihnil. Zopet je nastala tišina, le kdaj pa kdaj se je oglasila sova v starih drevesnih krošnjah. Ker naju je že pošteno lizal jelen, sva se odločila, da greva domov.

Drugi dan sva zvedela, da leži nad sosednjo vasjo ubit prašič. Našel ga je kmet, ki je šel zjutraj v gozd po drva. Ko je prišel v bližino prašiča, je pred seboj zagledal medveda. Šele, ko je kmet nekajkrat glasno zavpil, se je medved renče umaknil v gosto smrečje. Oče se je odpravil do solovca in šli smo skupaj na

Člani LD Šmarje pri Jelšah so se pomerili v streljanju na umetne golobe za prvenstvo LD v lov. letu 1972/73, na strelišču pri lovski koči v Ločnici. Prvi je bil Anton Čanžek, drugi Ivan Lorgar, tretji Andrej Mavrin

kraj dogodka. Ob poti pod gosto smreko je bila v sneg zakopana in z vejevjem pokrita divja svinja, težka okrog 80 kg. Po hrbtu in zadku je imela velike in globoke rane. Medved jo je vsakič, ko jo je dohitel, udaril s šapo po hrbtu. Ob vsakem udarcu je svinja zavtila od bolečine.

Krvava sled nas je od ubite svinje vodila po strmem pobočju. Po dolgih skokih, ki smo jih videli v snegu, smo ugotovili, da si je hotela svinja rešiti življenje z begom. Nazadnje smo ugotovili, da je medved napadel tri prašiče, ki so se pasli to noč na pobočju. Dva močnejša je samo ranil, nakar sta jo urnih krač ucvrila v nasprotno smer. Slabšo svinjo pa si je izbral za žrtev. Podrl jo je po pobočju navzdol in jo ranjeno ter izčrpano ob gozdni poti ubil.

Svinjo smo pustili na mestu, kjer jo je medved zakopal. Bila je nova vaba za lisice. Še več dni smo sledili tega kosmatinca, ki se je hodil ponoči mastiti k svojemu plenu. Ko je izginila zadnja kost v lačnih želodcih nočnih obiskovalcev, ga nismo več nikjer sledili. Najbrž je šel spat svoje zimsko spanje v kako votlino.

Jože Vajdetič

Lovska organizacija

Strelski troboji reprezentanc Trsta, avstrijske Koroške in Slovenije

Najprej naj pojasnim, kakšna tekmovanja so to in kako potekajo. Troboj je večje mednarodno strelsko tekmovanje, na katerem nastopa večje število ekip in posameznikov: 40 do 90 tekmovalcev. V splošni konkurenci tekmujejo vse ekipe in posamezniki. V tej konkurenci pa se posebej evidentirajo rezultati uradnih treh ekip – to je skupaj 12 tekmovalcev.

Do letos so imele ekipe po pet tekmovalcev, v rezultat pa so se šteli le zadetki štirih najboljših iz vsake ekipe. Letos smo končno, po mednarodnih pravilih, prešli na štirčlanske ekipe.

Na teh tekmovanjih imamo uradno torej tekmo treh ekip. Vsi člani teh ekip tekmujejo tudi posamično, hkrati pa vse uradne ekipe tekmujejo še v konkurenci vseh nasto-

pajočih ekip, enako posamezniki. Do zadnje tekme v Murski Soboti, 9. 9. 1972, je bila vedno zmagovalna ekipa troboja hkrati tudi prva v konkurenci vseh nastopajočih ekip. Tudi v konkurenci posameznikov je bil vedno prvak eden izmed članov uradnih ekip. Teoretično bi lahko zmagala tudi katera od neuradnih ekip – še laže morda kak posameznik. To se sedem let ni zgodilo, v Murski Soboti pa oboje.

Udeležba je precej odvisna od kraja tekmovanja. Kadar smo prireditelji Slovenci, navadno nastopata poleg uradne ekipe iz Trsta še ena ali dve tržaški ekipi in nekaj posameznikov. Nekaj manj tekmovalcev pa pride s Koroške. Nastopa pa seveda več naših ekip in posameznikov. Udeležba pa se spremeni, kadar je tekmovanje v Trstu ali na Koroškem. Tudi na teh tekmovanjih navadno nastopi več naših ekip – tako zlasti iz Ptuj, Murske Sote, Kopra in posamezniki in drugih lovskih zvez.

Prvenstvo na teh tekmovanjih si je vsa leta priborila reprezentanca Trsta, na drugem mestu pa sta se menjavali Koroška in Slovenija. Izjema je bilo le tekmovanje leta 1968 v Borovljah, kjer je zmagala ekipa Koroške.

Do leta 1970 je edino strelišče Lovske zveze Slovenije v Ljubljani tehnično ustrezalo pogojem za tako prireditel: zato so bila vsa tovrstna tekmovanja v Ljubljani. Leta 1971 pa je LZ Koper zgradila novo olimpijsko strelišče v Šmarjah pri Kopru. LZ Slovenije ji je zato poverila izvedbo troboja. Tako je bilo leta 1971 to prvo večje mednarodno tekmovanje na koprskem strelišču in prvič je bila zmagovalca troboja ekipa Slovenije, prvak troboja pa član slovenske ekipe Janek Rožmarin. Pravzaprav lahko rečemo, da je bilo to tekmovanje prelomnica v uvrstitvah posameznih ekip. Spomladi leta 1972, na prvem troboju tega leta v Trstu, je sicer zmagala tržaška ekipa pred ekipo Slovenije na drugem in Koroške na tretjem mestu. Drugo tekmo so organizirali Korošci v Borovljah. Zmagala je ekipa Slovenije pred Trstom in Koroško. Prvak troboja je bil član slovenske ekipe Janez Šekoranja. Na teh tekmovanjih je še nastopala za Slovenijo ekipa s prvenstva LZS za leto 1971: Zadnikar, Dimic, Jež, Šekoranja in Keber. Na prvenstvu LZS za leto 1972 pa smo dobili popolnoma novo ekipo v postavi: Jerenko, Benko, Vinkoleto, Hodošček, ki nas je prvič zastopala na troboju v Murski Soboti. Tekmovanje je bilo na preurejenem strelišču LZ Prekmurje. Tega troboja se žal ni udeležila ekipa Koroške, tako da je bil to pravzaprav le dvoboj med tržaško in slovensko ekipo. Zmagala je ekipa Slovenije. Zmagovalec uradnega dela kot posameznik je bil Stefan Benko. Na tem tekmovanju se je tudi prvič zgodilo, da je bila med vsebi nastopajočimi ekipami prva neuradna ekipa – ekipa Murske Sobe, druga ekipa Ljubljane, šele tretja ekipa Slovenije in četrti ekipa Trsta. Posamično je bil absolutni zmagovalca Aleksander Gergar, LZ Prekmurje. Na tem tekmovanju so strelci LZ Prekmurje dokazali, da njihov uspeh na prvenstvu LZS ni bil slučajen. Njihova ekipa je bila prva, četudi sta dva njihova člana – Hodošček in Benko – tekmovala za ekipo Slovenije. Nedvomno ima LZ Prekmurje danes

ekipno in posamično najboljše strelce.

V aprilu 1973 bo, po sklepu komisije za strelstvo LZS, tekmovanje vseh tekmovalcev, ki so na prvenstvu LZS leta 1972 dosegli najmanj 80 % zadetkov. Prvi štirje iz tega tekmovanja nas bodo prihodnje leto zastopali na dveh trobojih – v Trstu in na Koroškem, na troboju pri nas pa prvi štirje s prvenstva LZS za leto 1973.

Janez Saksida,
predsednik komisije
za strelstvo LZS

O veselem lovskem tekmovanju na Koroškem

Ko je v nedeljo, 26. 6. 1972, sonce obsijalo obronke Strojne, je sedem lovskih strelcov drug za drugim pripravilo opojno tišino in naznanilo, da se pričinja dan koroških »šicov«. Na jasi ob stari koroški kmetiji so se pomirili v streljanju na umetne golobe lovci LD Bukovje, Dravograd, Libeliče.

V Libeličah, majhni koroški vasi tik ob jugoslovansko-avstrijski meji, se skoraj vsako nedeljo zbere lovci, ki

Tale nima lovske obleke, a streljati zna in lovec je tudi ...

potem skupaj preživijo dan. Smeha in dobre volje nikoli ne manjka. Lovskim šalam in pesmim vsakdo rad prisluhne. Človeka kar samo od sebe zanese med zeleno

bratovščino, da sliši katero od napetih lovskih zgodb. Ali že veste tisto, kako je sosedov Tinč srno osvajač, ali pa tisto o Franceljnu, ki je tako dolgo streljal na

Koroški lovci se zbirajo k tekmovanju

Obe foto L. Kos

lisico, da je na koncu lastnega psa ubil?

Nisem lovec, toda ko me je libeliški lovec Anzi povabil, da se udeležim nedeljskega lovskega tekmovanja, sem se rad odzval. Lovski rog, ki je ob rani uri zadonel po vasi, je opozoril lovce, naj pripravijo puške, da se izkaže, kdo je najboljši »šic«.

Še ves omočen in zaspan sem s fotoaparatom na rami zlezal na prikolico velikega starega tovarnjaka. Toda lovci so vesele narave in ni bilo dolgo, ko sem vse slisal, vse videl in se smejal, da me je kar trgalo po praznem trebuhu. Sedeli smo na zabojih piva in vina, toda kdo bi si upal pred tekmovanjem privoščiti požirek cvička. Lovska čast je pa le veliko vredna!

Ker je libeliška cesta že po tradiciji valovita, nas je ob simfoniji žvenketa krepko premetavalo sem ter tja. Počasi in previdno smo se pričeli vzpenjati po ozki in nevarni gorski cesti. Šale so kar deževale in smejali smo se neglede na to, da se je okorni tovarnjak tu in tam precej sumljivo zamajal. Ko smo končno le prispeli na zborna mesto, so na drogovih tik ob gozdu že plapolali lovski prapori, ponos treh lovske družin.

Lovcev pa cel »bataljon«. Kamor si pogledal, povsod zeleni kroji, povsod v zrak štrleče puške. Stali so v manjših skupinah in za nasmejanimi obrazi se je skrivala rahla tekmovalna mrzlica. Vsak si je po tihem želel, da bi bil najboljši. Toda ni bilo malo tudi takšnih, ki so na ves glas hvalili zadnje mesto, ki prinese tako okusno klobaso.

Lovski rog je naznanil zbor. Dolga zelena vrsta z resnimi lovskimi obrazi.

Tekmovanje se pričinja. Sta-rešina je z močnim, avtoritativnim glasom in energičnimi kretnjami pojasnil najosnovnejša pravila:

»Vsak deset strellov – lahko duplira! Zadetek je priznan, če se golob razleti! Prvi streljajo člani LD Libeliče, pripravijo pa naj se takoj tudi iz LD Dravograd!«

Zahteval je najstrožjo disciplino in odgovornost vsakega posameznika. Lovci se

šalijo samo takrat, ko so puške prazne! Potem je začelo pokati. Umetni golobi so leteli po zraku, levo, desno, visoko, nizko. Ko je golob na videz obstal na nebu, je počilo in okrogla ploščica se je razletela na drobce. Pred časom, ko se je ta strelski šport začel, so bile te ploščice iz gline, zato glnasti golobi, dandanes so iz raznih umetnih snovi, zato jih imenujemo umetni golobi.

»Ta mulc nima pojma o streljanju! Ko sem bil jaz tako mlad, hm!... V dveh vojnah sem bil. Če bi mi tako streljali, bi nas že zdavnaj hudič vzel! Pa nismo imeli takšnih pušk. Poglej ga, kako meri, saj še puške držati ne zna!«

Moj sogovornik je tulil in se prijemal za glavo, ko da bi bil na nogometni tekmi. Tam je nekdo na ves glas hvalil Dravograjčane: »To so šici, stoprocentno, zmagali bodo!«

»Oprosti, ampak same šaljeve spuščáš! Da ne boš od jeze počil, ko bodo Libeličani odnesli pokal!«

Stavila sta menda za zaboj piva in ga na koncu prijateljsko popila.

Zdelo se mi je, da poka na vseh štirih straneh neba. Umetni golobi so kot za stavo leteli v »smrt«. Toda bilo je precej tudi takšnih, ki so švignili v zrak in v posmeh lovcu še celi pristali v vejah bližnjega gozda.

Veliko strelcev je z veselim obrazom zapuščalo strelno mesto, precej pa jih je bilo, ki so se že videli s klobaso okrog vratu.

Ko se je tekmovanje končalo, je drugič zatrobil lovski rog. Zbor! Razglasitev rezultatov. Kdo je bil prvi in kdo zadnji, tega ne bom pisal. Samo to, da je najboljši dobil pokal, najslabšega pa ni bilo, čeprav bi moral dobiti klobaso.

Uradni del tekmovanja je bli pri kraju. Harmonikar je veselo raztegnil svojo »freitonarco« in naznanil, da se pričenjata ples in zabava. Pivo je namočilo suha grla, vino je razmehčalo srca, dišeče klobase in divji ritem koroške polke pa sta po svoje zabelila ta čudovit lovski popoldan.

Lojze Kos

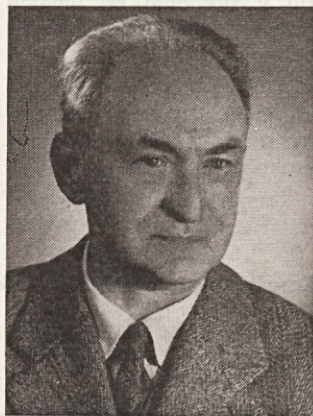
Jubilanti

Veterinar Stanko Arko, nestor slovenskih kinoloških sodnikov, avtor številnih člankov iz kinologije v Lovcu in v knjigi Naš lov ter višji veterinarski svetnik v pokoju, je slavil 14. 11. 1972 svojo 80-letnico.

Rojen je bil v Postojni kot sin naprednega živinorejca, lovca in gojitelja lovske psov. Po maturi na realki v Ljubljani se je vpisal na visoko veterinarsko šolo na Dunaju, kjer je diplomiral l. 1914. Prvo svetovno vojno je preživel na ruskem bojišču in na soški fronti. Prvo službeno mesto pa je nastopil l. 1918 na veterinarskem oddelku Pokrajinske

vlade v Ljubljani. Ob vprašanju naše severne meje se je prijavil kot prostovoljec med Maistrove borce. Nadalje je služboval v raznih krajih bivše Jugoslavije, od Rakeka do Raba, Vukovara, Čabra, Novega Sada in Beograda, kjer je dočkal drugo svetovno vojno, mobilizacijo in nemško ujetništvo, od koder so ga Nemci prepeljali – kakor vse jugoslovanske veterinarje – v Srbijo. Po osvoboditvi ga je poverništvo za kmetijstvo NKOJ postavilo za pomočnika direktorja državnega zavoda za izdelavo cepiv in zdravil v Beogradu. Po osvoboditvi Slovenije je bil nameščen na veterinarski oddelek ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo prve slovenske vlade in leta 1950 upokojen kot višji veterinarski svetnik.

Že kot dijak je sodeloval v naprednem dijaškem društvu, od mladih let je bil član So-

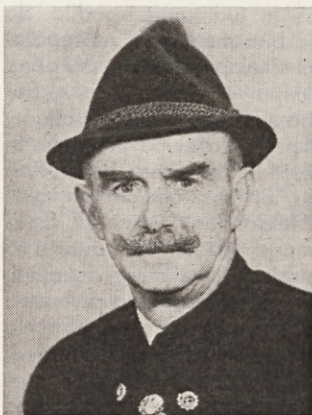
Stanko Arko

Ivan Novak

Jakob Vaupotič

Ferdo Kolenc

kola, na Dunaju pa akademskega društva »Slovenija«. Populariziral je veterinarsko znanost in napisal mnogo člankov v Kmetovalcu, Socialističnem kmetijstvu in gozdarstvu, Živalci, Rejcu malih živali, Malem gospodarju in Živinorejcu, katerega je urejeval ves čas njegovega izhajanja.

Napisal je tudi tele knjige: Kako da pomognemo oboleloj stoci, Gajenje kuničja, Reja kuncev, Živinozdravniški nasveti, Zdravstveno varstvo živali. Bil je soavtor knjige Reja perutnine.

Nazadnje pa je leta 1971 izšla njegova knjiga Pes, moj prijatelj.

Kinološka zveza Slovenije je tovarišu Arka leta 1957 odlikovala s srebrnim znakom. Ob njegovem visokem jubileju mu želimo, da bi še nadalje ostal zdrav in čil ter da bi s svojim bogatim znanjem in izkušnjami še dolgo pomagal slovenski kinologiji.

Dr. M. D.

Ivan Novak, soustanovitelj LD Trojane in dolgoletni lovski čuvaj, je praznoval 10. 12. 1972 visok življenjski jubilej, svojo 90-letnico. V lovskih vrstah je že polnih 70 let. Ko smo se ob jubileju z njim pogovarjali, je med drugim dejal: »Trofej vam kaj prida ne morem pokazati, tudi nisem nikoli lovil za meso, preveč rad imam živali, vsake se mi zdi škoda.« Tak je lovski veteran Novak tudi v resnici, odkar ga poznamo. Poleti je sprejel iz rok predsednika LZS Rada Pehačka razviti prapor naše LD. Za zasluge ima več priznanj in odlikovanje.

Ob njegovem visokem jubileju mu vsi člani iskreno čestitamo in želimo, da bi bil še dolgo tako žilav in vztrajen ter da bi skupaj praznovali tudi 100-letnico njegovega rojstva.

LD Trojane – Ožbolt

Ferdo Kolenc, nekdanj lovski čuvaj, nato gospodar in danes član nadzor. odbora naše LD, je 14. 10. 1972 praznoval svoj 70. rojstni dan in v tem letu tudi 35-letnico

lovskega udejstvovanja. V družini vzgaja mladi rod v lovski disciplini in tovarištvu ter je med lovci zelo priljubljen. Cenijo pa ga tudi kot sposobnega gojitelja divjadi. Posebno veliko zaslug ima pri gradnji lovske kočice na Kuplenovem. Odlikovan je z znakom za lovske zasluge. Dragi Ferdo, čestitamo ti in kličemo: še na mnoga zdrava in srečna leta v lovskih vrstah!

LD Strojna –
Ravne na Koroškem

Iz LD Križevci pri Ljutomeru

Jakob Vaupotič je 6. 4. 1972 dopolnil 70 let svoje življenjske poti. Za njim je 52 let plodnega dela v lov. organizaciji. Leta 1920 se je vključil v lovske vrste in od tedaj ves svoj prosti čas posveča lovstvu. Od leta 1946 pa vse do danes je član upravnega odbora LD. Več let je bil gospodar LD, že 40 let pa vzorno vodi naše skupne love. Član UO bivše Okrajne lov. zveze Ljutomer je bil 12 let, pa tudi sedaj je član UO Lov. zveze Ljutomer. Velike so njegove zasluge za gojitev divjadi in naseljevanje fazanov v predele našega lovišča že v času bivše Jugoslavije. Čeprav ima že 7 križev, pri zimskem krmljenju ne zaostaja za mlajšimi lovci. Uživa velik ugled in odlikovan je z znakom za lovske zasluge ter z redom II. stopnje.

Ivan Razlag, soustanovitelj naše LD leta 1946 in njen prvi tajnik, je oktobra 1972 praznoval svojo 70-letnico. Tajniške posle je vodil 6 let, nato je bil več let lovski čuvaj. Sedaj pa že več let spremlja na lov inozemske lovce. Odlikovan je z znakom za lovske zasluge.

Franc Panič, soustanovitelj naše LD, je septembra 1972 praznoval 70 let. Prav ob njegovem jubileju pa ga je prizadela težka bolezen, zaradi katere so mu amputirali nogo. Vendar mu lovska žilica ni odmrila in še vedno prihaja med lovske tovariše.

Maks Nemec, lovec od leta 1949, kinološki referent LD in že več let član komisije za lovske izpite LZ Ljutomer, je avgusta 1972 praznoval svo-

jo 50-letnico. Za požrtvovalno delo v lovstvu je bil odlikovan z znakom za zasluge.

Čeprav nekoliko pozno, vendar kljub temu prav tako od srca čestitamo vsem štirim jubilarjem in jim želimo še mnogo zadovoljnih let ter lovski – dober pogled!

Člani LD Križevci
pri Ljutomeru

Franc Brzek, dolgoletni starešina, in **Karel Štrifof**, oba upokojena logarja, člana naše LD, sta pred nedavnim praznovala vsak svojo 60-letnico. Želimo jima še mnogo let mirno roko in dober pogled.

LD Žilce

Ivan Erban, član LD Artiče, praznuje svojo 50-letnico in 21 let članstva v zeleni bratovščini. Dobremu in vedremu lovskemu tovarišu k jubileju čestitamo in mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let.

Artiški lovci – F. B.

Miha Planinc, dolgoletni član naše LD, je praznoval 19. 7. 1972 svojo 60-letnico.

Vseskozi je zgleden lovec in zvest ljubitelj narave. Čeprav bolj pozno, a zato enako iskreno, mu od srca čestitamo za njegov jubilej ter mu želimo še mnogo zdravih let in lepih lovskih doživetij.

LD Videm ob Savi

V spomin

Simon Lang, dolgoletni član naše LD, nas je v 74. letu starosti avgusta 1972 za vedno zapustil. Leta 1937 je opravil lovskočuvajski izpit in bil čuvaj do leta 1941. Po ustanovitvi LD Radvanje I.

1946 je prevzel honorarno službo lovskega čuvaja in jo vestno opravljal do bolezni leta 1970. Za aktivno sodelovanje v lovstvu kakor tudi kinologiji je dobil več priznanj. Ohranili ga bomo v trajnem spominu!

Lovci LD Radvanje – M. V.

Martin Siter, dolgoletni član LD Žalec, je omahnil v začetku poletja 1972, v 69. letu starosti. Že kot deček je čutil veliko veselje do lova, vendar se mu je želja izpolnila šele po osvoboditvi. Z žalostjo smo se na žalskem pokopališču poslovili od dobrega lovskega tovariša in njegov grob zasuli z zelenimi vejicami. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

LD Žalec

Franc Božičnik, kmečki sin iz Velikega Kamna, partizanski borec od leta 1943, soustanovitelj naše LD in vseskozi njen funkcionar, nazadnje predsednik nadzornega odbora, je umrl 1. 9. 1972 v 63. letu starosti. Vseskozi je tudi sodeloval v gospodarsko-političnem življenju kraja, bil član občinskega ljudskega odbora in predsednik KLO Vel. Kamen, sodelavec ZB NOV in SZDL. Lovska družina ga je odlikovala s pismenim priznanjem, Lovska zveza Slovenije pa z znakom za zasluge.

Našega Franca smo v velikem številu pospremili k zadnjemu počitku v Koprivnico. Trije govorniki so se mu skušali oddolžiti za vse njegovo požrtvovalno in nesebično delo. Lovski rog in salva pa sta naznanila konec njegovega lova. Pokojnikov svetel lik bo ostal vedno med nami.

LD Veliki Kamen – J. M.

Dr. Janez Zlokarnik. Jelen je rupal po Mokrcu in lških grapah, srebrna jerebova pesem se je slišala po Mačkovcu, srnjak je bokal tam v Sivih dolinah in jesenske megle so se vlekale po pobočjih Krime, ko smo se 19. septembra 1972 poslovili na

pokopališču v Štepanji vasi od dragega prijatelja in lovskega tovariša. Poslovili smo se mnogo prezgodaj od dr. Zlokarnika, starega komaj 39 let, in mu spustili v prerani grob smrekove vejice v slovo.

Dragi Janez, ko se bodo lovski rogovi oglašali po pobočjih Mokrca in v lški, ko bodo braki zvonili svojo pesem po Rajcu in Dolinskem jarku, ko bomo klicali srnjake po gozdovih Tisovca ali na Studenskem, ko bomo čakali na večernem preletu kljunače tam na Potiski, boš vedno z nami v naših mislih kot zvest, dober in vesel lovski tovariš.

Prijatelji lovci

Jožetu Maliju, članu LD Storžič pri Kranju, je nesreča 24. 9. 1972 pretrgala nit 42-letnega življenja. V vsej svoji mladosti in lovski dobi je vedno znal prisluhniti utripu narave in bil njen varuh. Dragi Jože, zgodaj, mnogo prezgodaj si nas zapustil. Pravega gorenjskega lovca, vzornega in priljubljenega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

Člani LD Storžič – Kranj

Jože Kremzer, član naše LD, nas je lani na Dan mrtvih, star komaj 40 let, mnogo prezgodaj zapustil. Dragi Pepi, Tvoja smrt pomeni veliko vrzel v naših vrstah. Pogrešamo Te pri krmljenju divjadi, kar si tako rad in skrbno opravljal. Pogrešamo Tvoj veseli glas in smeh v naši lovski koči. In pogreša te Tvoja zvesta prijateljica – puška. Kako Te cenimo, je dokazalo spremstvo na Tvoji zadnji poti. Lovci, tudi iz sosednjih družin, smo Ti nemo spustili na krsto v Tvoj poslednji dom smrekove vejice, ko Ti je lovski rog zatrobil v slovo in so posamični strelci lovskih pušk dopolnili otožno melodijo. Hvala Ti, dragi prijatelj!

Lovci LD Vuzenica

Lovska kinologija

Jesenska zrejna in širša poljska preizkušnja v lovišču LD Murska Sobota

Dne 14. in 15. 10. 1972 je LZ Prekmurje priredila omenjeni preizkušnji za pse ptičarje. Vzorno jo je vodil Štefan Veren. Pri sojenju sta sode-

lovala sodniška pripravnika Štefan Veren in Štefan Tišler. Sodil sem podpisani. Vreme je bilo sončno in vetrovno, stalež divjadi pa skromen. Prijavljenih je bilo 5 psov, od tega 4 za zrejno, 1 za širšo poljsko preizkušnjo.

Uspehi:

Jesenska zrejna preizkušnja: As Dokležovski, JRPki 7261, nem. kdl. ptičar tel. ocena dobro, vodnik in lastnik Branko Radišič, Murska Sobota; 157 točk, II. ocena. Cita Topolovska, JRPki 7271,

nem kdl. ptičarka, tel. ocena dobro, vodnik in lastnik Franc Bence, Jurič-Rogaševci; 140 točk. Dika Dolička, JRPki 7270, nem. kdl. ptičarka, vodnik Franc Vidovič, lastnik Karel Klement, Dolič; 127 točk (tel. ocena prav dobro). Dingo Dolički, JRPki 7263, nem. kdl. ptičar, vodnik Franc Vidovič, lastnik Rudolf Zelko, Gornji Slaveči; 107 točk (tel. ocena prav dobro).

Širša poljska preizkušnja:

Biba Topolovska, JRPki 7159, nem. kdl. ptičarka, tel. oce-

Lovsko izrazoslovje

Fazan

Z ozirom na to, ker strokovnjaki k fazanom štejejo razne ptice, so uvedena števila v njihovih delih, koliko vrst fazanov je po svetu, zelo različna. H. W. Smolik piše: Od približno 250 vrst sta dve tretjini doma v starem svetu, v glavnem v tropični Aziji.

E. Thomas Gilliard pa: Družina fazanov je zelo obsežna, saj šteje 57 rodov s 170 vrstami, ki so razširjene po vseh kontinentih.

Za nas lovce ustreza podatek v Slovenskem lovskem priročniku: Fazan je pri nas naseljen iz Azije. Znanih je okrog 100 vrst, v Evropi pa v naravi žive v glavnem štiri podvrste navadnega fazana:

- navadni fazan (colchicus), ki nima belega ovratnika (ovratnik-a), na glavi pa ima pernat čopka ali pernat ušesci (pernat čopek, pernat ušesc);

- grivnjač ali kitajski fazan (torquatus), ki ima bel ovratnik in pernat čopka;

- mongolski fazan (mongolicus), ki ima bel ovratnik, nima pa pernatih čopkov;

- francoski fazan (tenebrosus) ki je ves te-

men z lepim temno zelenim prelivom

V naravi se prve tri podvrste križajo (križati se, križanec), tako da je često težko ugotoviti, h kateri podvrsti spadajo.

Fazan je skupno ime za to vrsto divjadi, za samca, samico in mladiče skupaj, ali samo za samca.

Fazanka je samica. Kadar vemo, za katero vrsto divjadi oz. živali gre, rabimo za fazana tudi ime petelin, za fazanko pa kura, kokoš.

Dokler so mladiči porasli z mahom, so fazanji kebeci (fazanji kebeci). Ko jim zraste prvo perje in vse dokler jih po perju ne moremo razločevati po spolu (do nekega 10 tednov starosti), so fazančki (fazanček). Majhna in topa ostroga je navadno znak za mlajšega, velika in ostra ostroga pa za starejšega fazana. Ostroge imajo na nogah nekatere ptice, zlasti samci nekaterih vrst kur, za boj s tekmeči in tudi proti sovražnikom.

Fazanovo (fazanov-a-o) perje je perje ene, določenega fazana, zato perje (dveh, treh itd. določenih) fazanov.

Če se izražamo na sploš-

no, potem: Fazanje perje (ne fazanovo perje ali perje fazana!) je lepo pisano (fazanji-a-e).

Če je perje, gnezdo itd. podobno fazanjemu, je fazansko (fazanski-a-o).

Fazanje gnezdo (splošni izraz), fazanovo gnezdo ali fazankino (fazankin-a-o) gnezdo pa je določeno gnezdo, ki ga je kmet prekosil (prekositi), zakosil (zakositi), obkosil ali okosil (obkositi, okositi).

Prekošeno gnezdo, preko katerega je šla kosa oz. kline kosilnice. Zakoseno gnezdo, čez katerega kosa ni šla, ga ni prekosila, ampak samo zakosila oz. ranila (da je npr. zletela z njega fazanka, jerebica itd.). Obkošeno gnezdo ali okoseno gnezdo, ki ga kosec ni prekosil, ampak prej opazil in žito, deteljo, travo okrog njega pokosil, gnezdo pa pustil v manjšem ali večjem »otoku« žita, detelje ipd.

Fazan, fazanka in fazančki se oglašajo z različnimi glasovi. Kako poimenujemo te glasove, o tem nimamo še ničesar napisanega. Uredništvo Lovca bo hvaležno za vsak tak izraz, ki ga bo prejelo.

(Prihodnjič »Fazan v naših slovarjih in – fazanerija«).

C. F.

na prav dobro, vodnik in lastnik Štefan Žilavec, Topolovci; 192 točk, I. ocena. Ker je bila pri jesenski zrejni preizkušnji na voljo le ena roparica, je lahko samo 1 pes dokazal ostrnost nanjo, oz. da je davež.

Vladimir Pfeifer,
kinol. sodnik

Pregled in preizkušnja naravnih zasnov psov jamarjev v Novem mestu, 21. in 22. 10. 1972

V soboto, 21. 10., v deževnem jutru so se zbrali pri gostilni Košak v Novem mestu vodniki z lovskimi terierji in jazbečarji ter goniči na pregled in preizkušnjo, ki jo je organizirala LZ Novo mesto. V poročilu se omejujem le na pregled in preizkušnjo jamarjev, ki sva jih ocenila kinol. sodnika Jože Kristen iz Cerknice in podpisani.

Ocenitev zunanosti

Privedli so 9 lovskih terierjev (3 pse, 6 psic) in 1 kdl. jazbečarja (pes), ki so prejeli naslednje ocene:

Lovski terierji –

Bor, RMLT 3498, zunanost dobro, dlaka prav dobro; Azor, RMLT 3545, prav dobro / dobro; Žar Voglajnski, RMLT 3404, prav dobro / prav dobro; Ciga iz Vnanjih gor, RMLT 3491, prav dobro / prav dobro; Ajda, RMLT 3658, dobro / prav dobro; Bora Sebeborska, RMLT 3527, odlično / odlično; Bajda, RMLT 3465, prav dobro / prav dobro; Bistra, RMLT 3449, prav dobro / prav dobro; Živa Voglajnska, RMLT 3407, dobro / prav dobro.

Kdl. jazbečar – Elko Gomilski, RMJki 193, prav dobro.

Vsi psi so bili torej pozitivno ocenjeni, najbolj razveseljivo pa je, da nobeden nima pomanjkljivega zobovja. To je pripisati doslednemu izvajanju sklepa, da je previsoke pse in s pomanjkljivim zobovjem treba izločati iz reje.

Preizkušnja naravnih zasnov Razen Bora, RMLT 3498, so bili vsi psi tudi preizkušeni

v naravnem rovu v Mestnem logu, kar je doslej že drugič v Novem mestu. Bilo je najmanj 15 vhodov v jazbine, ki so po večini vse med seboj povezane. Večji del psov je bil prvič pred jazbino.

Uspehi:

1. Bistra, vodnik ing. Dominik Gregl, Ljubljana. V rovu je 2 uri 30 min. držala jazbeca in ves čas lajala. Ko se je vrnila iz jazbine, je kazala živahno voljo, da gre ponovno v rov pred jazbeca. Tudi na planem je pokazala dobre zasnove. Škoda, da psička ni v lovskih rokah. Prejela je I. oceno.

2. Ajda, vodnik Franci Borštnar, Mokronog. Ko noben drug pes ni izsledil jazbeca, smo jo spustili v rov. Po vztrajnem iskanju je končno jazbeca dobila in ga nato glasno držala preko 1 ure. Ko se je vrnila iz rova, je takoj ponovno šla v rov in še naprej držala jazbeca. Tudi na planem je pokazala dobre zasnove. Dosegla je I. oceno.

3. Bora Sebeborska, vodnik Franc Kurent, Ljubljana. Ta izredno lepa terierka je pokazala zelo dobre zasnove v rovu, posebno v ostrosti. Spoprijela se je z jazbecem in je pri tem izgubila en predmeljak. Kljub temu je kazala še naprej voljo za borbo z jazbecem. Tudi na planem je pokazala svoje zasnove, dasi je še zelo mlada. Dosegla je II. oceno.

4. Bajda, vodnik Peter Zajc, Šmihel, Novo mesto. Je zelo dobro vodljiva. V rovu in na planem je pokazala svoje zasnove, ki jih je znal vodnik prav izkoristiti in še povečati. Dosegla je II. oceno.

5. Ciga iz Vnanjih gor, vodnik Tone Kranjc, Cerknica. Psička je v rovu in na planem uspešno pokazala svoje zasnove. Iz rova je pognala jazbeca, ki je takoj smuknil v drugi rov. Dosegla je II. oceno.

6. Živa Voglajnska, vodnik Franc Repše, Sevnica. Psica je v rovu in na planem uspešno pokazala svoje zasnove, dasi je šele 6 tednov po kotitvi in je zaradi tega precej obilna. Dosegla je II. oceno. Priporočamo KZS, da objavljeno leglo prizna, čeprav je bilo pred uspešno preizkušnjo.

Vodniki z nem. kratkodlakimi ptičarji

Foto VI. Pleničar

7. Žar Voglajnski, vodnik Franc Repše, Sevnica. V rovu bi bil lahko ostrejši. Vendar je pri preizkušnji zasnov v rovu kakor tudi na planem dosegel zadostno število točk in III. oceno.

Dva psa preizkušnje nista uspešno opravila.

Celotna prireditev je bila zelo dobro organizirana, za kar gre priznanje LZ Novo mesto. S strani vodnikov ni bilo prigovorov. Takih preizkušenj si strokovni delavci še želimo.

Jurij Verovšek,
kinol. sodnik

Jesenska zrejna in širša poljska preizkušnja ptičarjev v Vidmu ob Ščavnici

LZ Gor. Radgona je priredila 29. 10. 1972 jesensko zrejno in širšo poljsko preizkušnjo psov ptičarjev v revirju LD Videm ob Ščavnici. Preizkušnjo je vodila kinološki referent LZ Gor. Radgona Cita Bračič, sodila sta Ivan Caf in podpisani; kot pripravnik je sodeloval Štefan Veren.

Vreme je bilo oblačno in v presledkih je rosilo. Divjadi je bilo malo, posebno zajcev. Za širšo poljsko preizkušnjo je bil pripravljen 1 pes, za jesensko zrejno preizkušnjo pa 5 psov, od katerih eden ni nastopil.

Rezultati:

Jesenska zrejna preizkušnja – Beba, RMPki 39, nem. kdl. ptičar, tel. ocena prav dobro, 124 točk, lastnik in vodnik Ante Jaušovec, Plitvica. Bora, RMPki 3951, nem. kdl. ptičar, tel. ocena prav dobro, 117 točk, lastnik in vodnik Franc Novak, Drobinci 9. Bistra, RMPki 3950, nem. kdl. ptičar, tel. ocena prav dobro, 104 točke, lastnik in vodnik Janko Topolinjak. Rina, RMPki 4047, nem. kdl. ptičar, tel. ocena ?, 101 točka, lastnik in vodnik Henrik Rajšp, Nasova.

Širša poljska preizkušnja – Biser (Bori), RMPki 3735, nem. kdl. ptičar, tel. ocena prav dobro, 144 točk, lastnik in vodnik Štefan Hozjan, Ziberči.

Na zrejni preizkušnji so v vodnem delu odpovedali vsi psi, zaradi tega niso prišli v nagradne razrede. Izostalo je tudi delo psov ob dlakasti divjadi, ker niso uspeli upleniti zajca.

Vladimir Pfeifer,
kinol. sodnik

Novi sodniški pripravnik

Za ocenjevanje službenih psov – zunanosti:

Marinka Benkovič, Kamnik, Novi trg 23.

Kinološka zveza Slovenije

**Telesna ocenitev
in preizkušnja naravnih
zasnov v rovu psov
jamarjev LZ Zasavje
v Radečah, 4. 11. 1972**

Privedenih je bilo 8 lovskih terierjev, 4 psi in 4 psice. Sodnik Ivan Rojc, pripravnik Ivan Pinter in Oskar Jan. Vodja preizkušnje Oskar Jan iz Radeč, zapisnikar Lojze Brvar.

Telesne ocene: 2 psa prav dobro, 3 dobro, 3 nezadostno.

Preizkušnja v umetnem rovu: Preizkušenih je bilo 7 psov, od tega 2 psa in 5 psic. Prejeli so naslednje ocene:

Cica, JRLT 5798, (tel.) ocena prav dobro, lastnik Alojz Čop, Podkum, A 65 točk, I a ocena.

Lom Retniški, RMLT 3586, ocena dobro, lastnik ing. Ivče Berger, Trbovlje, A 57 točk, II a.

Lia Retniška, RMLT 3587, ocena dobro, lastnik Lovre Ivan, Trbovlje, A 54 točk, II b.

Bobi, RMLT 3493, ocena prav dobro, lastnik Polde Medvešek, Trbovlje, A 57 točk, II b.

Bistra, JRLT 5853, ocena prav dobro, lastnik Franc Straus, Bevško, A 54 in B 67, skupaj 121 točk, II d.

Dve psici preizkušnje nista opravili.

Preizkušnja je potekala v redu. V umetnem rovu je bil zdrav, odrasel, za borbo sposoben jazbec. Težave so nastale le pri umetnem rovu zaradi tega, ker rov ni dostopen od zgoraj. LZ Zasavje priporočam, da poskusi sporazumno z LD Radeče zgraditi primeren umetni rov, ki bi služil za področje celotne zveze.

LZ Zasavje (Trbovlje) ima veliko smisla za razvoj kinologije, kar je vsekakor pohvalno.

Ivan Rojc,
kinol. sodnik

pič Duško, Kolodvorska 4, 6133 Kočevje.

Kdl. istrski goniči:

Heri Javorniški, JRGki 7202 – Desa, JRGki 7292, leglo 25. 2. Rejec Franc Lešnjak, Kristanova 57, 68311 Kostanjevica na Krki.

Blisk, JRGki 4112 – Edica Velikološka, JRGki 7004, leglo 16. 12. Rejec Janez Klemen, 61431 Dol pri Hrastniku (št. 231).

Lovski terierji:

Boj, JRLT 3659 – Leja, JRLT 3616, leglo 27. 2. Rejec Milan Lovrenčič, Mesesnelova 7, 61000 Ljubljana.

Beno Kajuhov, JRLT 5816 – Ela Osilniška, JRLT 5817, leglo 10. 2. Rejec Miha Šmid, Jakčeva 6, 62380 Slovenj Gradec.

Nemški resasti ptičarji:

Cito, JRPri 1967 – Dina Polenška, JRPri 2714, leglo 7. 1. Rejec Franc Feuš, Ulica Rajh Nade 14, 69240 Ljutomer.

Nemški kdl. ptičarji:

Bor, JRPki 7083 – Astra, JRPki 4870, leglo 20. 2. Rejec Ivan Habinc, Zakt 59, 68250 Brežice.

Boj Hrašenski, JRPki 7194 – Aga, JRPki 5229, leglo 12. 12. Rejec Alojz Kajdič, Solaška 7, 69240 Ljutomer.

Ringo Borovski, JRPki 4775 – Ami, JRPki 7225, leglo 8. 2. Rejec Franc Škoflanc, Brege 52, 68273 Leskovec.

Arno, JRPki 5233 – Anči Škedenjska, JRPki 5351, leglo 12. 2. Rejec Franček Rakuša, Sela 37, 62288 Hajdina.

As, JRPki 5228 – Boro Hrašenski, JRPki 7217, leglo 12. 2. Rejec Franček Rakuša, Sela 37, 62288 Hajdina.

Špringer španjeli:

Žigo, JRŠŠ 615 – Bara, JRŠŠ 640, leglo 12. 2. Rejec Milan Javornik, Dobrteša vas 49, 63311 Sempeter.

Koker španjeli:

Bili, JRŠK 1966 – Brina, JRŠK 1326, leglo 25. 2. Rejec Drago Jazbec, Valjavčeva 3, 64000 Kranj.

Črt, JRŠK 1338 – Diana, JRŠK 622, leglo 25. 2. Rejec Borut Lesjak, Rožna dolina, c. I/14, 61000 Ljubljana.

Šaljive

Lepa reč

Nekoč je Jože bral, da je edini razlog za ohranitev človeka pred divjimi zvermi, ker človeško meso ni okusno. Pa je Jože premišljal: Zdaj je treba še ugotoviti, kaj na človeku ni okusnega za človeka, da se bo človek ohranil pred človekom!

-Špula-

Lovska glasba

Skoraj na vsaki razstavi predvajajo tudi glasbo. Na lovski razstavi v Mariboru pa so v dvorani z nagačenimi divjimi živalmi predvajali na ploščo posneto petje divjega petelina. Pa med množico potarna lovec iz nižinskega lovišča: »Muzika je pa slaba, samo ropoče in hrešči.«

K. S.

Jože Praprotnik

Jaka in Rado se pogovarjata (najbrž o lisici)

Pravi Jaka,
da je taka,
da ne pade
rada vsaka.

Pravi Jaka,
da je dlaka
kriva, da ne
pade vsaka.

Pravi Rado,
da res rado
se zgodi,
da kako mlado
dvakrat »šicneš«,
dvakrat »špricneš«
pa ne pade.
(Rade, Rade!)

»Ampak vendar,
lovec Jaka,
to ni dlaka,
to so leta,
ki se pnejo
na plečeta,«
pravi Rado
in mežika,
miga z brado
Rado, Rado.

»Ti,
tam spodaj,
s februarjem
je konec
lova na race!«

Prijavljene paritve

Vsi navedeni psi plemenjaki in plemenjakinje so uspešno opravili preizkušnjo.

Posavski goniči:

Liso, JRPg 4097 – Lasa, JRPg 4981, leglo 24. 12. Rejec Stje-

Foto Oskar Dolenc, Kralj višav, na natečaju druga nagrada in srebrna medalja

Foto ing. Tomaž Kočar, V begu je rešitev, na natečaju tretja nagrada in bronasta medalja

Ena izmed 12 fotografij ing. Janeza Černača, na Slovenski lovski razstavi Maribor 1972